

Dk. Ted Hildebrandt Historia ya OT, Lit., na Theolojia, Mhadhara wa 14

© 2020, Dk. Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Ted Hildebrandt na kozi yake ya Historia ya Agano la Kale, Fasihi, na Theolojia: Mhadhara namba 14 juu ya dhabihu na sikukuu za Mambo ya Walawi na majadiliano ya mwanzo juu ya kitabu cha Hesabu.

A. Mapitio / Hakikisho la Mambo ya Walawi [0:00-3:53]

Wacha tuanze na neno la maombi na kisha tutashuka darasani kwa leo: *Baba, tunakushukuru kwa siku hii. Tunakushukuru kwa siku nzuri ya kuanguka huko New England, na tunatambua kwamba mbingu zinatangaza utukufu wa Mungu. Ee Bwana, Bwana wetu, jinsi jina lako lilivyo tukufu duniani kote. Umetupa macho ya kuona, masikio ya kusikia, ndimi za kuonja, na mikono ya kushughulikia uumbaji wako. Tunakushukuru tu kwa wema wako na ukuu wako. Asante kwa Yesu Kristo na kwa dhabihu kubwa aliyotoa na kwa dhabihu zote katika Agano la Kale ambazo zilikuwa viashiria kuelekeza kwa Kristo, dhabihu kuu kwa wakati wote. Kwa hivyo tunakushukuru kwamba ulitupenda vya kutosha kumtuma Mwanao. Tunaomba kwamba utusaidie hata leo kutembea katika nyayo zake. Kwa jina lake la thamani tunaomba, Amina.*

Wacha turudi mahali tulipokuwa mara ya mwisho. Tutamaliza Mambo ya Walawi leo na kuingia kwenye kitabu cha Hesabu, na kwa hivyo tuna maelezo mengi ya kufanyia kazi katika Mambo ya Walawi. Tutafanya mambo mawili leo katika Mambo ya Walawi. Moja itakuwa dhabihu. Nitawafundisha nyinyi jinsi ya kuwa makuhani na jinsi ya kufanya dhabihu za ukuhani. Halafu jambo lingine ni kwamba, baada ya kufanya aina ya nyenzo nzito za ukuhani, tutazungumza juu ya sikukuu za Israeli. Sikukuu za Israeli zilikuwa nyakati za sherehe. Kwa hivyo, wacha tuanze na dhabihu. Moja ya maswali yanayojitokeza unapokaribia kitabu cha Mambo ya Walawi ni kwamba kuna dhabihu hizi zote. Unajiuliza, "Kwa nini kuna aina nyingi tofauti za dhabihu?" Kwa hivyo nataka kuelezea aina tofauti za dhabihu, nikipachika katika muktadha wa mambo tofauti ya dhambi. Kwa hivyo nataka kupitia haya ni mambo tofauti ya dhambi ambayo hujitokeza. Kwa kawaida watu wanapofikiria dhambi, wanafikiri ni aina ya dhana ya gorofa ya umoja. Kwa maneno mengine, dhambi ni dhambi, na ni tu ulifanya kitu kibaya na ndivyo

hivyo. Lakini kwa kweli dhambi ni tata ya mambo, na kwa hivyo tunataka kuangalia hilo.

B. Vipengele tofauti vya dhambi: Hasira/upatanisho [3:54-5:19]

Jambo la kwanza ambalo dhambi hufanya, na tunaona hili katika kitabu cha Hesabu ambacho tutakuwa tukiangalia baadaye, ni kwamba watu wanapotenda dhambi, Mungu hujibu kwa hasira. Katika kitabu cha Hesabu, unakumbuka, wanapotangatanga jangwani, Mungu hukasirika kama jibu la dhambi. Je, unashughulikiaje hasira? Kuna upatanisho. Upatanisho ni nini? Baadhi yenu mnajua upatanisho ni nini. Kwa upande wangu, nilifanya kitu ambacho nilijua baba yangu atakasirika sana, kwa hivyo nilifanya kwa hiari, peke yangu, kukata nyasi bila yeye kuuliza ili alipofika nyumbani, aone kwamba nyasi imekatwa na atakuwa na mwelekeo mzuri. Ninarudi nyumbani, mke wangu ananikasirikia kwa jambo fulani, na kwa hivyo nilifanya kitu ambacho kilikuwa kibaya, nitanunua maua? Je, maua yanaifunika? Wakati mwingine, ndio. Je, maua yanaweza kurudi nyuma? Ikiwa maua yanalinda, basi maua hayafanyi kazi. Kwa hivyo unapaswa kuwa mwangalifu na maua - wanaweza kwenda kwa njia yoyote. Ninachosema ni kwamba unafanya kitu kizuri kujaribu kutuliza hasira zao. Kwa hivyo upatanisho unahusiana na hasira ya Mungu ambayo inahitaji kupatanishwa au kutuliza. Tena, tutazungumza zaidi juu ya hasira - utamaduni wetu haufanyi vizuri kushughulikia au kuelewa hasira hata kidogo.

C. Vipengele vya dhambi: uchafuzi wa mazingira/utakaso [5:20-6:04]

Dhambi husababisha uchafuzi wa mazingira. Kuna asili ya unajisi ya dhambi ambayo husababisha uchafuzi wa mazingira. Je, kuna yeyote kati yenu aliyewahi kuwa katika mazingira ambayo ni ya dhambi sana hivi kwamba kwa kweli ulihisi uchafu kimwili? Nimekuwa katika mazingira kama haya mara kwa mara ambapo unahisi uchafu. Hili ni wazo la uchafuzi wa mazingira - unahisi uchafuzi wa mazingira, uchafu wa dhambi. Kwa hivyo kuna haja ya utakaso. Mara nyingi utakaso katika Maandiko utafanywa kwa dutu gani? Maji. Watatumia maji kwa utakaso. Kwa hivyo kutoka kwa uchafuzi wa dhambi kuna haja ya utakaso / utakaso.

D. Vipengele vya dhambi: hatia/aibu/upatanisho [6:05-7:11]

Sasa kuna hatia na aibu. Kuna yeyote kati yenu aliyewahi kufanya kitu kibaya na

tulikuwa na mila hii ambapo, kimsingi, unakimbilia kwenye chumba chako cha kulala, unaingia kitandani mwako, unavuta blanketi na mto juu ya kichwa chako na unatumai hautakamatwa. Hili ndilo wazo la kuhitaji kifuniko cha aibu na hatia. Kwa njia, tunaishi katika utamaduni usio na aibu? Hakuna kitu kinachotuaibisha, lakini katika siku hizo, aibu ilikuwa jambo kubwa sana. Unafanya nini kwa aibu? Unafanya upatanisho kwa ajili yake. "Upatanisho" inamaanisha nini? "Upatanisho" inamaanisha unatoa kifuniko cha aibu. Kwa hivyo, Adamu na Hawa walifanya dhambi katika bustani. Je, wanahisi aibu? Kwa hivyo wanafanya nini na wao wenyewe? Wanajifunika. Wanajificha kwenye vichaka. Kuna haja ya kufunika. Kifuniko hiki kinaitwa "upatanisho." Kuna haja ya kufunika aibu na hatia.

E. Vipengele vya Dhambi: uharibifu/fidia [7:12-9:58]

Je, dhambi kweli hufanya uharibifu kwa watu wengine? Mtu anaiba kitu, je, ni kweli inamharibu mtu mwingine? Kuiba kitu kwa kweli huharibu mtu mwingine. Kwa hivyo fidia unapoiba kitu, na ukakamatwa lazima ulipe. Unapaswa kuilipa kwa kuzidisha nne. Lazima ulipe mara nne ya kile ulichochukua. Kwa hivyo hiyo ni fidia. Kwa njia, je, utamaduni wetu unashughulika na fidia vizuri sana? Mtu hufanya uhalifu; Je, wanapaswa kufanya fidia au tunawatupa tu gerezani? Tunawatupa gerezani. Mtu anakiuka na kuharibu mtu mwingine lakini je, ni lazima afanye fidia kwa mtu ambaye amemuumiza? Mara nyingi, sio, katika utamaduni wetu. Huko mtu anapaswa kukabiliana na mtu aliyemdhulumu, lazima afanye fidia. Katika utamaduni wetu, tunawafungia tu na mwathirika anaishia kujitunza mwenyewe. Kwa hivyo, hili ndilo wazo la fidia. Uharibifu unafanywa, dhambi hufanya uharibifu kwa mtu. Fidia ni kwamba lazima ujaribu kurekebisha kile ulichofanya. Kwa hivyo, kwa mfano, mtu anafanya kitu kibaya katika utamaduni wetu. Je, kuna yeyote kati yenu aliyewahi kuona ambapo wanapaswa kufanya saa nyingi za huduma ya jamii. Kwa maneno mengine, walikiuka jamii kwa hivyo hakimu anasema "Unahitaji kufanya masaa 40 ya huduma ya jamii." Je, kuna kitu kizuri kuhusu hilo? Mtu huyo anaweza kufanya kazi ili kulipa uharibifu ambao wamefanya. Kwa hivyo hiyo ndiyo dhana ya fidia. Natamani utamaduni wetu ungekuwa na wazo hili zaidi la fidia. Nadhani ingesaidia watu wengi ambao wamekiuka wengine,

ikiwa kweli walilazimika kulipa uharibifu. [Swali la mwanafunzi] Upatanisho ni jibu la hasira na kujaribu kutuliza hasira ya Mungu. Kwa hivyo upatanisho ni aina ya kitu. Kwa upande wangu itakuwa, ninamnunulia mke wangu maua na ninamwomba atoke kula chakula cha jioni. Ninajaribu kumfidia kwa kitu nilichofanya vibaya. Kwa hivyo ninajaribu kutuliza hasira yake ambayo ninatarajia. Fidia itakuwa ana kitu hiki maalum sana na niliivunja tu. Fidia itakuwa nini? Ningempatia mpya na natumai kwamba labda hatajua. Lakini unajua ninachosema, kutuliza itakuwa nini? Niliivunja, atakasirika, na ninajaribu kutuliza hasira yake. Fidia ni "Hei, nitakuletea mpya." Kwa hivyo hiyo itakuwa tofauti kati ya hizo mbili. Hoja nzuri.

F. Vipengele vya dhambi: ushirika umevunjika/kukiri [9:59-12:00]

Ushirika umevunjika. Dhambi huvunja ushirika kati ya watu. Mtu anayedanganya juu ya mtu mwingine, anasengenya juu ya mtu mwingine, huvunja ushirika na watu. Kwa hivyo jamii imeharibiwa na dhambi. Je, unarejeshaje jamii? Inafanywa kwa kukiri. Kwa njia, unakumbuka katika Agano Jipya, inasema kwamba "tukiungama dhambi zetu, yeye ni mwaminifu na mwenye haki kutusamehe dhambi zetu"? Dhambi zinapaswa kuunganywa katika jamii. Kisha kuna urejesho. Je, kuna yeyote kati yenu amekuwa katika kanisa ambalo kumekuwa na dhambi mbaya sana kanisani, na kanisa linakusanyika, mtu huyo anaungama dhambi yake, na kanisa linakusanyika karibu na mtu huyu, na kuwarejesha? Huu ndio mchakato wa urejesho. Hayo ni michakato muhimu sana: kukiri dhambi na urejesho. Kwa hivyo kuna mambo haya yote ya dhambi. Sasa, kutakuwa na vipengele tofauti vya dhabihu zinazohusika na mambo haya? Kwa hivyo dhabihu zitawekwa kufanya kazi na baadhi ya dhana hizi hapa. Hivi ndivyo tunavyofanya dhabihu zetu. Kwanza kabisa ni umuhimu wa damu. Waebrania 9.22 inasema, "bila kumwaga damu, hakuna ondoleo la dhambi." Hatimaye, damu ya nani ingemwagika kwa ajili ya ondoleo la dhambi? Damu ya Yesu. Kwa hivyo Yesu anakufa. Je, Ukristo, kwa maana fulani, ni dini ya umwagaji damu? Ni sana sana. Ni kupitia damu ya Kristo kwamba tunafanywa wazima, tunatakaswa. Kwa njia, unapata kejeli hapo? Kwa damu ya Kristo tunatakaswa. Je, damu kawaida ni wakala wa utakaso? Kawaida ni madoa ya damu, lakini hapa damu hutumiwa kwa utakaso. "Bila kumwaga damu, hakuna msamaha

wa dhambi" katika Agano Jipya. Katika Agano la Kale Wayahudi hawakuruhusiwa kunywa damu. Ilibidi wamwage damu kutoka kwa mnyama kabla ya kula nyama. Kwa hivyo damu iliidhinishwa haswa katika Agano la Kale, katika kitabu cha Mambo ya Walawi hapa, hawaruhusiwi kula damu.

G. Aina tano za dhabihu: sadaka zote za kuteketezwa [12:01-13:24]

Sasa, dhabihu zilionekanaje? Ninataka kupitia, kimsingi, kuhusu dhabihu tano kati ya hizi, ambazo ni aina kuu. Aina tano tofauti za dhabihu na hizi ni kutoka sura za mwanzo katika kitabu cha Mambo ya Walawi. Dhabihu yetu ya kwanza ni sadaka nzima ya kuteketezwa na hii ni ngumu sana. Ni nini kinachochomwa moto katika sadaka yote ya kuteketezwa? Jambo zima linachomwa. Kwa hivyo, jambo zima linateketezwa, na ndiyo sababu inaitwa "sadaka yote ya kuteketezwa." Je, hii itakuwa dhabihu ya gharama kubwa zaidi? Ndiyo. Dhabihu ilitolewa lini? Ilitolewa jioni na asubuhi. Kwa hivyo asubuhi wangetoa sadaka nzima ya kuteketezwa na jioni, wangetoa sadaka nzima ya kuteketezwa. Mnyama mzima angechomwa moto. Hii ndiyo gharama kubwa zaidi ya dhabihu. Jambo hilo limejitolea kabisa kwa Mungu kwani mnyama mzima anachomwa moto - amejitolea kabisa kwa Mungu.

H. Sadaka ya Dhambi / Utakaso [13:25-16:18]

Sasa, aina nyingine ya sadaka inayotokea katika Mambo ya Walawi, sura ya 4, ni kile kinachoitwa "dhambi" au "sadaka ya utakaso." Tafsiri tofauti za Biblia yako zitatafsiri matoleo haya kwa njia tofauti, lakini kwa kweli ni kitu kimoja: dhambi na sadaka ya utakaso. Katika toleo hili, hadhi ya mtu inahesabiwa kwa kitu. Kwa hivyo ikiwa wewe ni kuhani, lazima utoe ng'ombe au mnyama mkubwa. Ikiwa wewe ni kiongozi wa jamii, unatoa kitu zaidi. Ikiwa wewe ni mtu wa kawaida, unatoa kondoo au mbuzi. Kwa hivyo ikiwa wewe ni kuhani, lazima utoe mengi zaidi. Ikiwa wewe ni mtu wa kawaida, unajitolea kondoo au mbuzi kwa ajili yako mwenyewe. Kinachovutia sana na dhabihu hii ni kwamba, ikiwa wewe ni maskini, unaweza kutoa njiwa mbili za kasa. Sasa, hii inanileta kwenye Agano Jipya. Fikiria juu ya kitabu cha Mambo ya Walawi. Mariamu ana Yesu kama mwana. Anazaa Yesu. Je, Mariamu ni najisi? Je, mwanamke baada ya kujifungua ni najisi? Siku 33 au 66. Baada ya kipindi chake cha uchafu

kumalizika, je, ni lazima aje kutoa sadaka ya utakaso? Ndiyo. Wakati Yusufu na Mariamu wanakuja kwa utakaso, Mariamu anatoa nini katika Agano Jipya? Je, kuna mtu yeyote anayekumbuka hilo? Njiwa mbili za kobe. Hiyo inatuambia nini juu ya hadhi yao katika tamaduni hiyo? Je, Yesu alilelewa katika familia ya tabaka la kati au Yesu alilelewa katika familia maskini? Njiwa wawili wa kasa wanatuambia Yesu hakuwa tajiri. Unasema, "Kweli, maseremala hufanya mishahara mizuri ya muungano!" Hiyo iko chini tu huko Boston. Yesu alilelewa katika familia maskini. Mariamu hutoa njiwa mbili za kasa. Hiyo inatuambia hawakuwa watu wa hadhi ya juu hata kidogo na labda zaidi kinyume cha hiyo. Wakati wowote utakaso unahitajika, hutoa aina hii ya dhabihu.

Jambo lingine ambalo ni muhimu juu ya hii ni kwamba kuhani alipata kula baadhi ya hii. Wangepunga sehemu fulani za mnyama mbele ya Bwana na wao wenyewe wangepata kula baadhi yake. Kwa njia, katika dhabihu hizi, je, Mungu alitoa ukuhani wake? Je, ukuhani kweli ulipata chakula kutoka kwa dhabihu hizi? Ndiyo. Kwa hivyo, Mungu anatunza ukuhani kwa sababu makuhani hawatakuwa na ardhi nyingi. Makuhani hawakuwa na mashamba na urithi wa ardhi. Walipata miji ya Walawi lakini hawakufanya kilimo kingi kama watu wengine. Kwa hivyo walipoleta dhabihu, makuhani wangepata kula sehemu ya dhabihu.

I. Sadaka ya fidia [16:19-18:21]

Sasa, dhabihu inayofuata inatafsiriwa kwa njia nyingi tofauti katika tafsiri tofauti: sadaka ya fidia. Ninapenda hii bora, nikiiita sadaka ya fidia, lakini karibu hakuna tafsiri inayotafsiri hivyo. Unapona sadaka ya fidia, madhumuni ya sadaka hii ni nini? Fidia. Kabla ya kutoa hii, tuseme umeiba kondoo au mbuzi wa mtu. Kabla ya kutoa hii, lazima umlipe mtu huyo mara nne ya kile ulichoiba. Kwa hivyo lazima ufanye fidia kabla ya kutoa hii kwa ukiukaji fulani. Pia imetafsiriwa "sadaka ya makosa" au "sadaka ya hatia." Kwa hivyo haya ni majina matatu - kawaida hutafsiriwa na moja ya haya. Ninapenda "fidia" kwa sababu inaelezea zaidi kazi halisi ya toleo hili ni nini. Kwa hivyo ni kwa ajili ya fidia, kwa kulipa. Hizi mbili [fidia na utakaso] hufanywa kwa njia sawa kabisa. Kwa maneno mengine, sehemu ya mnyama huchomwa moto, na sehemu nyingine kuhani hupata kula. Kwa hivyo katika haya yote mawili, sehemu ya mnyama huchomwa moto,

kupungizwa mbele ya Bwana, na sehemu nyingine kuhani anapata kula. Sasa, hebu tuseme wewe ni kuhani na unaona mtu akija na kondoo au mbuzi, unataka dhabihu gani? Je, unataka sadaka yote ya kuteketezwa au unataka mojawapo ya haya? Sadaka yote ya kuteketezwa, unaweza kula yoyote ya hayo? La. Na moja ya hizi, unaweza kula? Ndiyo. Je, hili lingekuwa tatizo kwa makuhani ambao walilala huku watu wakianza kuja, midomo yao huanza kumwagilia wanapoona dhabihu zinakuja. Kwa kweli, tutamwona mtu huyu anayeitwa Eli na Samweli. Utaona watoto wa Eli wakirarua nyama ya dhabihu. Sasa, kwa njia, hiyo ni mbaya sana wakati unang'oa dhabihu ya Mungu? Kwa hivyo kwa watoto wa Eli, haitawaendea vizuri sana. Je, unaona tatizo? Dhabihu za aina hii, wanapata kula, wakati kwa sadaka yote ya kuteketezwa hawakufanya. Kwa hivyo wanaanza kutumaini sadaka ya fidia au utakaso.

J. Sadaka ya ushirika: Hiari, Nadhiri na Shukrani [18:22-19:56]

Sasa, nyingine, na hii ni sadaka ya ushirika au inaitwa "shalom," sadaka ya amani. Amani ni "shalom" kwa Kiebrania. Kwa hivyo inaitwa sadaka ya ushirika au sadaka ya amani. Kuna njia tatu tofauti ambazo hii inatekelezwa. Inaweza kufanywa tu kwa **Uhuru wa kuchagua** Sadaka. Kwa maneno mengine, unaweza tu kuleta sadaka kwa Mungu kwa sababu unataka kuleta sadaka kwa Mungu. Kwa njia, kuna yeyote kati yenu aliyesikia juu ya sadaka ya hiari? Hii ndio msingi wa hiyo. Imefanywa tu, sio kwa wajibu au wajibu, ni wewe tu unachagua na unaleta na unatoa sadaka ya hiari kwa Bwana. Hii pia hutumiwa kukamilisha nadhiri. Tutaangalia nadhiri ya Wanaziri leo. Unapokamilisha nadhiri, unafanya ushirika huu, au sadaka ya amani, na hivyo ndivyo unavyomaliza nadhiri. Mnatoa dhabihu kwa Bwana. Wakati mwingine unaweza kuifanya kama *Todah* kama *Shukrani*, tu "kumshukuru Bwana, kwa maana yeye ni mwema, kwa maana rehema zake ni milele" aina ya kitu. Yake *hesed* huvumilia milele huchochea sadaka ya shukrani. Kwa hivyo sadaka hii ya amani inafanywa kwa sababu hizi tatu. Lakini kilicho nadhifu na huyu ni nadhani ni nani atakula hii? Inaitwa "sadaka ya ushirika." Hiyo inamaanisha kuwa watu wanaoleta mnyama hupata kula baadhi ya hii pia. Kwa hivyo watu wenyewe wanapata kula hii. Kwa hivyo hii ungekula na familia yako na makuhani pamoja. Huu utakuwa chakula cha jumuiya ndiyo sababu wanakiita "sadaka ya ushirika"

kwa sababu kila mtu anapata kula sehemu yake.

K. Sadaka ya nafaka [19:57-21:57]

Kwa hivyo hizi ndizo sadaka kuu katika Israeli na wanyama na kisha kuna moja zaidi. Sipendi kuiita hii "sadaka ya nafaka" kwa sababu ninaposema "sadaka ya nafaka," ni nini kinachopita kichwani mwako? Ghafla una Cheerios inayopitia kichwa chako au Toasties zako za Chapisho au chochote. Kweli "nafaka" ni nini? Nafaka. Kwa hivyo inaitwa "sadaka ya nafaka." Je, kuna mtu yeyote anayekumbuka aina mbili za nafaka ambazo Israeli walikuwa nazo? Ngano itakuwa moja. Kuna mtu yeyote anayemkumbuka mwingine? Shayiri. Ndio, hiyo ni kweli. Ngano na shayiri ni nafaka mbili ambazo zilipandwa nchini Israeli. Kwa hivyo ungetoa ngano hii na shayiri. Je, sadaka hii ilikuwa ya damu? La. Hii ilikuwa sadaka ya ngano na shayiri. Inaweza kufanywa kwa mafuta na chumvi lakini hakuna chachu. Inaonekana kuna kitu na chachu inayofanya mkate kuinuka ambayo haikubaliki. Hakuna chachu, lakini inaweza kuwa na chumvi na inaweza kuwa na mafuta. Ninaposema mafuta, tunamaanisha nini? Mafuta ya mizeituni. Kwa hivyo unaweza kuweka mafuta ya mizeituni na nafaka na kuchanganya na kwenda juu kutoka hapo. Kwa hivyo haya ni matoleo tofauti. Ndio, kungekuwa na uvumba katika mazingira na unaweza kutoa - kwa kweli kuna sadaka ya uvumba. Mungu alikuwa ametengeneza uvumba maalum. Kuna mambo tofauti ya hiyo. Makuhani walikuwa na uvumba maalum ambao walichoma kwenye madhabahu ya uvumba. Mungu alibainisha fomula ya hiyo, kwa hivyo kulikuwa na harufu au harufu fulani unapoingia kwenye Hema ambayo iliainishwa kwa makuhani. Lakini pia kulikuwa na madhabahu ya uvumba na unaweza kuchoma uvumba katika eneo hilo lakini sio kama hizi zingine ambazo ni aina ya dhabihu zaidi.

L. Sikukuu za Israeli: misimu 2 [21:58-26:08]

Wacha tuendelee kutoka kwa dhabihu. Tumefanya dhabihu zote, na hiyo ndiyo sehemu ngumu. Sasa hebu tuangalie karamu. Je, watu wa Kiyahudi wanasherehekea? Ndiyo, wanafanya. Unatambua kwamba mtu mmoja ambaye alikuwa gerezani ambaye Waarabu walikuwa wamemteka nyara alikuwa askari wa Kiyahudi ambaye amekuwa gerezani kwa miaka mitano. Aliachiliwa huru leo. Kwa hivyo watu wa Kiyahudi leo

watakuwa wakisherehekea kuachiliwa kwake. Ni jambo kubwa nchini Israeli hata leo.

Kwa hivyo kuna falsafa ya misimu. Acha nieleze tu misimu. Huko New England, tunapata misimu minne kwa mwaka? Watu wengine wanafikiri kweli tunapata majira ya joto na msimu wa baridi tu. Lakini kwa kweli unachokiona hivi sasa ni kuanguka. Baadhi yenu mmekwenda New Hampshire katika msimu wa joto na kuona milima iliyofunikwa na miti ya kubadilisha majani na uzuri wa hiyo? Ikiwa utapata nafasi katika msimu wa joto, nimeambiwa kuwa upepo unavuma majani kutoka kwa miti mwaka huu. New Hampshire ni nzuri kabisa kuona miti katika rangi za kuanguka. Kwa hivyo tuna vuli, tuna majira ya joto, na tuna msimu wa baridi. Je, majira ya baridi ni makubwa huko New England? Kisha tunapata spring. Na spring ni wakati wa kuja kwa uhai. Kwa hivyo tunapata misimu minne kwa mwaka. Sasa ninachotaka ufikirie - kuna mtu yeyote kutoka California hapa? Ndiyo. Hali ya hewa katika Israeli ni kama, angalau ninaambiwa, California kwa kuwa wanapata misimu miwili kwa mwaka huko Israeli. Kwa majira ya joto, unapata takriban miezi minne au mitano ya kavu kabisa. Kila siku ni sawa kabisa. Kwa hivyo unapoenda kupata utabiri wa hali ya hewa, hapa kuna utabiri wa hali ya hewa katika msimu wa joto huko Israeli: "sawa," "sawa," "sawa." Inaendelea hivyo kwa sababu kila siku unapotoka, kuna jua. Huanza baridi asubuhi. Inapata joto mchana, na kisha nini hufanyika jioni? Inakuwa baridi tena. Inakaribia baridi usiku. Na kisha siku inayofuata huanza - baridi asubuhi na joto mchana. Hakuna mawingu, kila siku ni jua. Miezi minne kavu kabisa. Ni msimu wa kiangazi. Hiyo ni moja ya misimu yao.

Kinachotokea basi, wakati wa baridi ni kwamba wanapata msimu wao wa mvua. Kwa hivyo wana kile kinachoitwa mvua za mapema na mvua za baadaye. Mvua za mapema zitakuwa Septemba, Oktoba, Novemba - mvua za mapema. Kisha wanapata mvua za baadaye katika chemchemi. Na kwa hivyo wana mvua za mapema na za baadaye. Wanapata msimu wa mvua na msimu wa kiangazi. Je, hiyo inaathiri mambo ambayo wana misimu miwili tu mikuu kama hiyo? Kwa hivyo katika chemchemi, kimsingi watapata ngano na shayiri yao katika mavuno ya chemchemi. Je, ngano na shayiri zinaweza kushinda majira ya joto bila miezi minne bila mvua? Hapana, hawawezi kufanikiwa. Kwa hivyo ngano na shayiri, hutoka msimu wa mvua na nyasi

zako hukua. Kisha, kimsingi, unapata hii. Ikiwa utawahi kwenda Israeli jaribu kwenda katika chemchemi, ikiwa una chaguo. Unaenda katika chemchemi kwa sababu unatoka msimu wa mvua, nini kitatokea kwa jangwa? Una jangwa ambalo ni kahawia na linaonekana kama jangwa, halafu ghafla, mvua itapiga jangwa na nini kitatokea? Nyasi zote zitakua na maua haya madogo ya crocus yatafunika jangwa na maua, na itakuwa nzuri kabisa. Unaona milima iliyofunikwa na maua haya na kijani kibichi. Kuna shida gani? Hiyo hudumu kwa muda gani? Inadumu kwa wiki kadhaa na kisha nini kinatokea? Upepo kavu, wa joto, wa majira ya joto huingia, na hufanya nini kwa nyasi hizo katika siku chache? Inawageuza tu kahawia, na kisha ghafla jambo zima linarudi kwa kahawia. Kisha wewe ni kahawia kwa majira yote ya joto. Lakini kwa takriban wiki mbili katika chemchemi, ni nzuri kabisa. Kwa hivyo mnamo Aprili mara nyingi, ni nzuri kuwa huko. Jangwa huchanua kama waridi, kwa kusema. Kisha ghafla kila kitu hunyauka na kufa na majira ya joto yanakuja.

M. Pasaka [26:09-27:19]

Kwa hivyo ngano na shayiri hupandwa katika chemchemi. Tutapitia sikukuu tano kubwa za Israeli, na sikukuu hizi ni sikukuu za mavuno. Unasherehekea lini? Unasherehekea baada ya kuvuna mazao. Kwa hivyo, katika chemchemi kutakuwa na mavuno ya ngano na shayiri. Tarehe ya Pasaka ni nini? Nyinyi nyote mnajua hili. Katika Ukristo, tunasherehekea nini wakati wa Pasaka? Pasaka. Hiyo ni Pasaka yetu. Wakati Kristo alikufa na kufufuka tena, hapo ndipo wanaposherehekea Pasaka. Kwa hivyo tunazungumza juu ya chemchemi. Pasaka inaadhimishwa - wanafanya nini? Wana mwana-kondoo, mwana-kondoo wa Pasaka, wana mimea chungu, na ni nini kingine? Mkate usiotiwa chachu au crackers. Kwa hivyo hizo, kimsingi, vitu hivyo vitatu wakati wa Pasaka, kwa chakula cha jioni cha Pasaka, chakula cha jioni cha Pasaka, na kisha huenda siku saba kula mikate isiyotiwa chachu. Siku saba kula mkate usiotiwa chachu tu. Mkate usiotiwa chachu wakikumbuka kwamba walipaswa kutoka Misri haraka na hawakuwa na wakati wa kuinuka. Hiyo ni Mambo ya Walawi 23, inasimulia juu ya Pasaka na mikate isiyotiwa chachu. Sasa, hiyo ni mwanzoni mwa chemchemi. Wanaanza mavuno ya ngano mwanzoni mwa chemchemi.

N. Sikukuu ya Majuma [Pentekoste] [27:20-29:26]

Sasa, saba saba ni nini? Je, kuna mtu yeyote anayefanya hesabu hapa? Saba za mraba... arobaini na tisa. Pamoja na moja ni... Hamsini. Saba saba ni Sikukuu ya Majuma. Unaona kwa nini wanaiita Sikukuu ya Wiki? Ni saba saba. Saba saba ni wiki saba. Wiki ya wiki. Saba mara saba - Sikukuu ya Majuma. saba saba na siku moja iliyoongezwa kwa hiyo inafanya kuwa hamsini: Pentekoste. Ninaposema "penta," "penta" ni nini? Penta ni tano kama pentagon. Kwa hivyo Pentekoste ni siku ngapi baada ya Sikukuu ya Pasaka? Siku hamsini baadaye. Kwa hivyo una Pasaka na kisha unafanya saba saba pamoja na moja. Wiki za wiki ni saba saba, na unaishia pamoja na moja, unapata hamsini, na hiyo inakuwa Pentekoste. Pente - tano - gharama. Kwa njia, ni nini hufanyika wakati wa Pasaka katika Agano Jipya? Yesu anakufa. Una Meza ya Bwana na kisha Yesu anapitia na anasulubiwa na siku tatu baadaye anafufuka kutoka kwa wafu. Ni nini hufanyika katika Sikukuu ya Pentekoste katika Agano Jipya? Matendo sura ya 2. "Roho inashuka." Kwa njia, tuna hata makanisa ambayo yamepewa jina la hii? Una kile kilichokuwa kikiitwa harakati ya Kipentekoste. Je, kuna mtu yeyote anayeenda kwenye makanisa ya Kipentekoste? Kuna makanisa ya Kipentekoste - hapo ndipo inapokuja. Kwa njia, ni kifungu gani maalum kwao? Matendo sura ya 2 inahusu Roho kushuka, akisema kwa lugha na aina hiyo ya kitu. Kwa hivyo makanisa ya Kipentekoste yanategemea hii katika Matendo sura ya 2.

Sasa, hii ni Pasaka na Sikukuu ya Wiki. Hii itakuwa nini? Mapema - tunasema nini - Aprili? Hii itakuwa siku hamsini baadaye - tuko Juni. Kisha, kwa kawaida kitu kama mnamo Juni mavuno ya ngano na shayiri hufikia mwisho.

O. Kuokota [29:27-31:23]

Kuokota ni nini? Unapotoka kuvuna ngano na shayiri, kutakuwa na hisa. Kama vile nyasi ilivyo na hisa, ambazo zina vichwa juu yake. Kichwa kitakuwa na ngano na shayiri kichwani. Unachukua mundu, unajua mundu ni nini - unajua ishara ya kikomunisti ni mundu. Unachukua wachache wa mabua haya na unaikakata. Kunyakua chanda, ikate. Kata, ikate. Kwa hivyo unafanya kwa mkono. Je, ni bora zaidi kuifanya kwa trekta ya John Deere? Hawakuwa na trekta ya John Deere, kwa hivyo wataikata kwa

mkono. Sasa, wanapoikata kwa mkono, je, baadhi ya nafaka hizo zitaanguka chini? Mengi hayatakuwa, lakini baadhi yake yatakuwa. Je, waliruhusiwa kuchukua nafaka kutoka ardhini? La. Ilibidi waondoke - ikiwa walikata nafaka, walikata mabua, na zingine zikaanguka chini, ilibidi waiache hapo kwa sababu maskini waliwafuata wavunaji - wakiokota. Maskini walilazimika kufanya kazi na kuchukua nafaka ya ziada ambayo iliachwa nyuma? Walikuwa, walipotoa matrekta yao ya John Deere na wanafanya mashamba yao, walipaswa kuzunguka kingo za pembe za mashamba yao. Kwa maneno mengine, hawakuruhusiwa kuvuna hadi kwenye pembe. Pembe za mashamba zilipaswa kuzungukwa. Nani angevuna sehemu za mviringo za shamba? Maskini. Kwa hivyo, unaona, hii ilikuwa njia ya Israeli ya kusaidia kuwatunza maskini. Kwa njia, maskini walipaswa kutoka nje na kufanya kazi kwa nafaka hii? Haikuwa kama waliikabidhiwa tu. Ilibidi watoke huko na wavunaji na kuwafuata wavunaji na kufanya kazi. Ilibidi waende kwenye pembe za mashamba na ilibidi wavune pembe hizo za mashamba. Kwa hivyo hii inaitwa "kuokota." Tunapoingia kwenye kitabu cha Ruthu, tutaona kwamba Ruthu ni mashine ya kuokota. Yeye ni mfanyakazi na anatoka nje na anaokota mashamba baada ya wavunaji. Kwa hivyo hii ni katika chemchemi. Mavuno ya spring ni nini? Ngano na shayiri. Hayo ni nyasi zako za aina ya vitu vinavyokua.

P. Mavuno ya Kuanguka [31:24-34:57]

Sasa, inakwenda miezi minne bila mvua yoyote. Wakati mimea haina maji, hufanya nini? Nilijaribu kumwambia mke wangu hivi. Watu wengine wana kidole gumba cha kijani - ana kidole gumba cha kahawia. Kila mmea tulio nao nyumbani kwetu unauawa. Lazima uweke maji ndani yao mara kwa mara. Miezi minne bila mvua. Sasa unauliza, "mimea inaishije?" Kinachotokea kila asubuhi, wanapata umande. Sababu? Nyinyi ni Bahari ya Mediterania. Bahari ya Mediterania hutoka kwenye hewa hii ya joto yenye unyevunyevu. Ardhi ilikuwa na usiku kucha na nini kilitokea kwa joto? Joto usiku hupungua. Ardhi ni baridi, hewa ya joto yenye unyevu huingia kutoka baharini, Bahari ya Mediterania. Wakati hewa ya joto na unyevu inapiga ardhi baridi, inafanya nini? Inapungua kwenye ardhi na kusababisha umande. Nimekuwa nje barabarani na umande umekuwa mzito sana hivi kwamba nimeona umande ukiingia kwenye mifereji ya maji

taka ya dhoruba. Kwa maneno mengine, inakusanya; ni nene sana na inashuka. Umande, basi, ni jinsi mimea inavyoishi wakati wa kiangazi. Ni unyevu mdogo wanaopata.

Sasa, ni aina gani za mimea waliinua kwa msimu wa joto wakati huo? Miezi minne ya chochote isipokuwa jua. Kwa njia, zabibu zinapenda jua? Kusema kweli kwako, ni mmea gani leo Israeli inakua ambayo ni bora zaidi ulimwenguni? Ni aina gani ya matunda yanayopenda jua - anapenda jua nyingi, jua thabiti miezi minne, mitano moja kwa moja? Machungwa. Unapata machungwa yenye ukubwa wa zabibu huko. Wao ni bora zaidi milele. Naapa, inafaa safari ili tu kuwa na machungwa ya Jaffa. Machungwa yao ni ya kushangaza kwa sababu wamekuwa na jua kali kwa miezi mitano. Kwa hivyo, hapa wanafanya zabibu. Zabibu hukua na hufanya kilimo kikubwa cha bustani na zabibu na utunzaji wa mizabibu. Kwa njia, zabibu zitarejelewa sana katika Maandiko? Tumeona zabibu zikizalisha nini? Divai, juisi ya zabibu na aina hiyo ya mazao. Tutaona zabibu nyingi katika Maandiko. Tini zitakuwa kwenye mitende hii. Watakuwa na kundi hili kubwa la tini kuhusu uzito huo, sijui, pauni arobaini, hamsini - na kutakuwa na tini hizi zote ndogo zikitoka. Tini ni tamu sana, na watakachofanya kwa tini ni kwamba wataziponda na kuzigeuza kuwa jamu ya mtini. Kimsingi wataeneza kwenye mkate. Kwa hivyo tini ni kitu ambacho ni kitamu sana na wataiondoa kwenye mitende hii. Watakuwa na idadi kubwa ya tini, wataivunja. Wataweka utamu wa mtini kwenye ufizi wa watoto na mdomo wa mtoto kwa pipi. Kwa hivyo tini zitakuwepo. Wanafanya mengi na mizeituni. Je, watu huko hula mizeituni mingi? Siwezi kustahimili mizeituni, kwa hivyo sikuifanya vizuri sana. Mafuta ya mizeituni - Ninapenda chakula kilichopikwa na mafuta. Watafanya mengi. Wataponda mizeituni, kutengeneza mafuta kutoka kwake, na mafuta ya mizeituni yatakuwa moja ya bidhaa zao kuu. Wakati wowote unapoona mafuta katika Maandiko, tunarejelea mafuta ya mizeituni. Hii ni chakula kikuu kwao. Wataituma kote ulimwenguni. Tini, mizeituni, na zabibu hizo ndizo wanavuna zote huanguka. Huu ndio wakati wanavuna katika msimu wa joto - kawaida Septemba, Oktoba-ish.

Swali. Sikukuu ya Tarumbeta [34:58-36:28]

Katika msimu wa joto, watakuwa na Sikukuu ya Tarumbeta. Hii inaitwa "*Rosh Hasanah*." *Rosh* inamaanisha "mkuu wa mwaka," kwa hivyo mwanzo wa mwaka huanza

Septemba. Wana njia kadhaa tofauti ambazo wanahesabu miaka yao. Sasa ninaposema tarumbeta, shida ni nini? Unafikiria tarumbeta, unafikiria nini? Tarumbeta ya shaba inayocheza noti, ta da ta da, aina hiyo ya kitu. Wanaposema tarumbeta, ni shofar ambayo ni pembe ya kondoo dume. Inatoka kama hii, na itakuwa kitu cha mviringo. Wao ni juu ya hii kubwa. Zinagharimu takriban dola 125 kwa mdogo. Unapata kubwa na swirls mbili; zitakuwa karibu \$ 250, nililipa kidogo kwa tarumbeta yangu ya Bach, wakati nilikuwa nikicheza tarumbeta. Kwa njia, kwenye pembe hizi za kondoo dume, unaweza kucheza wimbo na pembe ya kondoo dume? Kila kitu kitakuwa sauti hii ya "BRAAAHH". Sio kama tarumbeta kama nyinyi mnacheza, aina fulani ya ode au kitu kwenye tarumbeta yako. Hii itakuwa tu - watakuwa wakitoa sauti hii kubwa ya "BRAAAHH" inayotoka kwenye shofar hii. Itakuwa tu kupuliza pembe ya kondoo dume huyu. Ikiwa utawahi kufika Israeli na unataka kupata kitu kizuri, shofar ni nzuri sana. Natamani ningekuwa na pesa za kuipata, lakini ni ghali sana. Pembe hizi za kondoo dume, bado zinazo hadi leo. Katika msimu wa joto wa mwaka, mwanzo wa mwaka, "BRAAHH" - tarumbeta italia na wanaiita hiyo Sikukuu ya Tarumbeta. Huu ni mwanzo wa Mwaka Mpya.

R. Siku ya Upatanisho [36:29-39:29]

Siku ya Upatanisho itakuwa siku 10 baadaye katika mwezi huu wa kwanza. Inaitwa *Yom Kippur*. Sasa "Yom," unajua kwa sababu tuliisoma katika Mwanzo 1. "Yom" ni nini? Mwanzo 1 - "siku." Kwa hivyo hii ni siku. Yom Kippur ni Siku ya Upatanisho. Hii ndio takatifu zaidi ya sikukuu zote za Kiyahudi. Hii ni takatifu zaidi, takatifu zaidi. Hii ndio ambapo kuna tafakari ya utulivu juu ya maisha. Siku takatifu sana, ya juu sana. Kati ya sikukuu zote hii ni ya kusikitisha sana wakati unatafakari juu ya dhambi zako. Sasa ni nini hasa kinatokea kwenye Yom Kippur? Hii ni Mambo ya Walawi 16. Kimsingi, wana mbuzi wawili. Wanaleta mbuzi wawili, na unakumbuka kwamba walimpigia kura mbuzi? Kwa hivyo mbuzi mmoja ameachiliwa, na mbuzi mwingine ni nini? Iliyotolewa dhabihu. Wanachukua damu, kwa hivyo damu kutoka kwa mbuzi mmoja huchukuliwa. Mara moja kwa mwaka, damu huingia kwenye kiti cha rehema. Unakumbuka tulikuwa na Sanduku la Agano? Sanduku la Agano lilikuwa

sanduku kama hili. Juu ya sanduku kulikuwa na kiti hiki cha rehema na makerubi wawili na mabawa yao yakigusa juu. Kati ya makerubi iliitwa kiti cha rehema, na mara moja kwa mwaka, wangechukua damu ya mbuzi huyu aliyechaguliwa, na wangeweka damu kwenye kiti cha rehema. Sasa, kwa njia, Josephus na watu wengine wa baadaye wanatuambia kwamba makuhani waliogopa kwa sababu ukiwa ndani, ikiwa damu haikukubaliwa, Mungu angeweza kukuua papo hapo. Kwa hivyo walichofanya ni kumfunga kamba kuhani ili wakati kuhani alipoingia kwenye Patakatifu pa Patakatifu na Mungu akamuua makuhani wengine wote wasilazimike kuingia na kujaribu kumvuta nje na kuuawa pia. Kwa hivyo walimfunga kamba na kengele juu yake, na kisha mtu huyo akishuka, wanamtoa tu kwa kamba. Hiyo ni mila ya baadaye. Lakini hii ni siku kuu na takatifu wakati wanachukua damu na kuiweka kwenye kiti cha rehema. Nini kinatokea kwa mbuzi mwingine? Mbuzi mwingine ameachiliwa. Unaona picha hapo? Mbuzi mmoja hufa na damu inamwagika; mbuzi mwingine huenda huru, na mbuzi huyo ndiye mbuzi wa Azazeli. Kwa hivyo mbuzi wa Azazeli huachiliwa, lakini mtu hufa kwa ajili yake. Unaweza kuona wazo la uingizwaji hapo? Hiyo ingecheza na Yesu Kristo kwamba mtu mmoja anakufa na mtu mwingine anakwenda huru. Kwa hivyo hii ni siku ya juu na takatifu. Kwa njia, ikiwa utawashambulia Wayahudi, ni siku gani ambayo unataka kuwashambulia? Kuna mtu yeyote aliyewahi kusikia juu ya Vita vya Yom Kippur? Huu ndio wakati walishambuliwa. Sasa, hii ni siku ya juu na takatifu zaidi. Je, baadhi ya Wayahudi hawangepigana siku hii? Shida ni Wayahudi wengi ni wa kidunia, angalau Wayahudi wengi huko Israeli ni wa kidunia. Je, watapigana? Watapigana, na kwa hivyo kilichotokea ni kwamba waliposhambuliwa, walishambulia na kuwalipua. Walishambuliwa kwenye Yom Kippur yao na hiyo inakuonyesha kitu.

S. Sikukuu ya Vibanda au Sikukuu ya Vibanda [Sukkot] [39:30-44:26]

Sasa, Sikukuu ya Vibanda. Hiyo ni nini? Sikukuu ya Vibanda ni wakati wanapaswa kwenda nje na kuishi katika hema kama walivyofanya kwa miaka arobaini nyikani wakitangatanga. Kwa hivyo Sikukuu ya Vibanda inaadhimisha jangwani wakitangatanga walipokuwa jangwani na Mungu na magumu - ugumu wa jangwani walipokuwa nje wakiweka hema na Mungu, wakihama kutoka mahali hadi mahali.

Inaitwa *Sukkot*. *Sukkah* ni jina la kibanda hiki. Wanapaswa kujenga mahema haya na wanapaswa kuishi katika hema hizi. Nilipokuwa Israeli, Dk. Perry Phillips, mume wa Elaine Phillips, na mimi tulishuka kwa sababu tulitaka kwenda kwa Me'ah Shearim. Me'ah Shearim ni mahali ambapo Wayahudi halisi wa kidini wanaishi Yerusalemu. Umewahi kuona Wayahudi halisi wa kidini wakiwa na kofia nyeusi na q nyeusi za curly. Daima wanatembea karibu na "Shema Israeli" na wanaruka hivyo. Kwa hivyo tulitaka kushuka ili kuona jinsi Wayahudi wa Orthodox walivyosherehekea na Sukkahs hizi na kuona jinsi walivyojenga mahema haya. Kwa hivyo tulishuka hadi Me'ah Shearim na tukagundua kuwa kulikuwa na wanawake hawa wote wakining'inia kwenye baa za nje za sehemu hii moja na tukasikia muziki huu. Kwa hivyo tulitembea - na, kwa njia, Je, Wayahudi hutenganisha wanaume na wanawake wanaabudu? Ndiyo. Kwa hivyo wanawake hawakuruhusiwa kuingia, na kulikuwa na chumba, kikubwa kuliko chumba hiki, na kuna mtu huyu huko juu akilia kwenye clarinet. Kwa hivyo anaomboleza muziki huu, na kuna karibu, sijui, wavulana 200 katika chumba hiki, wakiruka na mikono yao mabegani na kurukaruka. Kwa hivyo mimi na Perry tunafikiria, "Hei, unajua, sisi ni wanaume, ni sawa. Sisi sio Wayahudi, lakini kwa njia, wakati wewe sio Myahudi - lazima uvae kippah kichwani mwako basi? Kwa hivyo, ni wazi, unaniangalia, mimi sio Myahudi. Kwa hivyo tulipata kippah, tukaweka kippah juu ya kichwa chetu, na tunashuka kwenye chumba hiki. Kweli, kile ambacho hawakuambii ni kwamba huu ni kama mchezo wa mpira wa miguu usio na sheria. Watu hawa wanaanza kuja, na wanaanza kukupiga kwenye mbavu zako. Unaenda huko ukifikiri hii ni kama jambo la jamii, uko pamoja nao. Ghafla, BAM! Unapigwa. Kisha BAM unapigwa kutoka upande mwingine. Mimi ni mvulana mkubwa sana, kwa hivyo hauanzi kunipiga hivyo. Kwa hivyo tunapigwa, lakini lazima upate muziki. Kwa hivyo kila wakati kuna mpigo, unapigwa. Kwa hivyo tulisema, "Sawa, sitamrudisha mtu yeyote," lakini nilianza kujilinda kwa sababu ilikuwa inaumiza. Kile nilichokuwa na wasiwasi sana ni kofia kichwani mwangu kwa sababu vipi ikiwa kofia hiyo itatoka kutakuwa na shida? Ndiyo. Unaweza kukanyagwa hadi kufa, na mimi niko makini juu ya hilo. Baada ya kupigwa vya kutosha, nilikuwa, "Ni wakati wa kutoka hapa. Tumetosha hii." Lakini yote yalikuwa

yakicheza kwa muziki, lakini ilikuwa ya kweli ya kimwili. Ilikuwa kama densi ya kiume. Ilikuwa kama aina ya kitu cha bash. Ilikuwa, kwa kweli, nzuri sana, lakini sikuhihi inafaa kurudi nyuma, unajua ninachosema? Hata hivyo, ingawa nimefunzwa - nilicheza mpira wa miguu, kwa hivyo ningeweza kuwafanyia jambo la flipper, lakini mimi tu - nilifikiria, "Ndio, ninachohitaji kufanya ni kufanya hivyo na kisha nitakuwa na watu kumi juu yangu." Hii sio nzuri tena. [*Swali la mwanafunzi*] Kweli, ikiwa yarmulke yako itaanguka - unatakiwa kuwa umevaa yarmulke, kuonyesha heshima. Ikiwa inatoka, basi ni kama hauonyeshi heshima. Ndio, wavulana hawa hawajali ajali. Wanajali kuwa yarmulke iko juu ya kichwa chako. Kile tulichopaswa kuwa nacho, tulipaswa kuwa na pini ya nywele ili kuikata vichwani mwetu. Hivyo ndivyo wanavyoiweka, lakini sikuwa na pini ya nywele na kwa hivyo - nilikuwa nikijaribu tu kusawazisha kichwani mwangu wakati nikipigwa. Haikuwa nzuri. Kwa hivyo tunatoka hapo, na tunashuka ngazi na tunatoka nje. Nataka kuona Sukkahs hizi. Watajenga vibanda/vibanda hivi, kwa hivyo tunaenda kuona jinsi wanavyojenga vibanda vyao. Hivi ndivyo wanavyojenga vibanda vyao: wanatumia karatasi 4x8 za plywood, na wanajenga karatasi mbili za plywood juu, na wanajenga mbili upande mmoja, mbili kwa upande mwingine, mbili kwa upande mwingine, na kimsingi wanajifanya kibanda kidogo, na wanaweka matawi ya mitende juu. Kwa hivyo ni karatasi hizi 4x8 tu za plywood. Nilidhani wangepanya mahema au kitu kama hicho na ni plywood hii tu. Nilikuwa katika uhandisi wa umeme, kwa hivyo ninaona kamba ya umeme, na kwa hivyo ninaangalia, nyumba huko na nikasema, "Hiyo ni kamba ya umeme inayotoka hapo. Inaingia kwenye sukkah hiyo." Niliwaza, "Kamba hii ya umeme inaingia kwenye sukkah hii kwa ajili ya nini? Wanatakiwa kuisumbua jangwani." Kwa hivyo ninaenda kwenye sukkah ya mtu huyu, na ninaingiza kichwa changu ndani ili kuona - nilitaka tu kuona ni kwanini kuna kamba ya umeme inayoingia kwenye sukkah hii. Kwa hivyo niliingiza kichwa changu ndani na huyu hapa ni jamaa huyu, ameketi kwenye kiti cha La-Z-Boy akitazama runinga katika sukkah yake! Ninafikiria, "Ndio, Musa, uko nyikani ukiisumbua, na mtu huyu ameketi kwenye kiti cha La-Z-Boy akitazama runinga." Ilichukua kila kitu kutoka kwangu. Sisemi kwamba kila mtu huko alikuwa akitazama televisheni. Pole. Mvulana mmoja ambaye nilimtazama

alikuwa akitazama runinga. Sisemi wote walikuwa na waya kama hiyo, hawakuwa na waya, niseme hivyo. Kulikuwa na moja ambayo ilikuwa na waya na ndio sababu niliangalia huko. Lakini hata hivyo, kwa hivyo kuna sukkahs. Kwa hivyo hiyo ni Sikukuu ya Vibanda, kukumbuka kutangatanga nyikani. Hizi zote ziko mnamo Septemba-ish.

T. Athari za Agano Jipya [44:27-46:31]

Sasa, jambo moja ninalopaswa kusema juu ya Sikukuu ya Tarumbeta - je, nyingi za sikukuu hizi zina athari za Agano Jipya? Sikukuu ya Pasaka, Sikukuu ya Vibanda. Mtu fulani amewahi kusema kwamba Yesu atarudi kwenye Sikukuu ya Tarumbeta. Sikukuu hii haijawahi "kutimizwa." Hatujui inamaanisha nini hasa. Ni wao tu wanaopiga tarumbeta. Unakumbuka wakati tarumbeta inapolia, Kristo atashuka? Na kwa hivyo watu wengine wanahusisha Sikukuu hii ya Tarumbeta, wakisema Yesu atarudi ndani - ilikuwa nini? - 2010 wakati tarumbeta inasikika. Ah, 2010. Hii ni 2011. Ah, niliikosa. Hata hivyo, kuna shida gani na hilo? Je, inawezekana kuna kitu na Sikukuu hii ya Tarumbeta? Swali - Yesu alisema nini? Je, Yesu anasema waziwazi, "Hakuna anayejua" —nini?—"siku au saa." Kwa hivyo ninachosema ni kwamba, siwezi kusema kwamba Sikukuu hii ya Tarumbeta ndio. Wakati mtu anaanza kusema, "Huu ndio wakati Yesu atarudi." Tulikuwa na mtu huyo Kambi msimu huu wa kuchipua 2012? Kuna mtu yeyote anayefuata hilo? Kuanzia majira ya kuchipua, kulikuwa na mtu huyu aliyetoka nje ambaye alikuwa akisema, "Kristo anarudi" kabla tu ya kuhitimu! Usichukue fainali zako! Kwa nini unapaswa kuchukua fainali zako? Yesu anarudi, sivyo? Kwa hivyo hata hivyo, mtu huyu alisema hivyo na kisha haikufanya kazi kama kawaida. Hii imekuwa ikiendelea tangu miaka ya sitini. Ninaweza kukumbuka mambo haya. Hiyo sio kumi na nane, lakini kumi na tisa sitini. Unajua ninachosema - kwa hivyo kuwa mwangalifu. Wakati mtu yeyote anaanza kusema Yesu atarudi na wanatumia Sikukuu ya Tarumbeta, unapaswa kuweka alama kubwa ya swali kwa hilo? Ondoka, hii ni goofy. Kwa hivyo, lakini kunaweza kuwa na kitu kwake, sijui, lakini hakuna mtu anayejua. Yesu anasema, "Hakuna mtu anayejua siku au saa." Kwa hivyo kumbuka hilo. Lakini hizi ni baadhi ya sikukuu za kuanguka. Kwa hivyo sikukuu za spring - mavuno ya ngano na shayiri. Sikukuu ya kuanguka - zabibu, tini, mizeituni - sikukuu hizi tatu katika msimu wa joto.

Je, tulipitia tu Yom Kippur? Je, Yom Kippur ilikuwa nini? Wiki tatu, nne tu zilizopita? Je, kuna mtu yeyote anayekumbuka Yom Kippur? Ilitokea karibu wiki tatu au nne zilizopita, kwamba tulipitia kipindi hicho.

U. Sabato na Mwaka wa Sabato [46:32-49:32]

Sasa, nyakati zingine maalum katika Israeli. Israeli ilikuwa na nyakati maalum za Sabato. Kila mara moja kwa wiki wanasherehekea Sabato - Ijumaa usiku hadi Jumamosi usiku. Kuanzia jua linapozama Ijumaa usiku, kimsingi Jumamosi ni siku yao ya kupumzika, na wanasherehekea Sabato yao. Shabbat shalom. Shabbat ni Jumamosi. Ni Ijumaa usiku hadi Jumamosi usiku. Tumezungumza juu ya hilo tayari. Pia wana kile kinachoitwa mwaka wa Sabato, na hii ni nadhifu sana. Walikuwa na mwaka wa Sabato kila baada ya miaka saba. Walipaswa kuruhusu ardhi kupumzika. Kila mwaka wa saba, walipaswa kuacha ardhi ipumzike. Je, ardhi ingejizalisha upya basi? Unajua, mimea hutengana na kurutubisha ardhi. Kwa hivyo kila baada ya miaka saba, walitakiwa kuacha ardhi ipumzike kwa mwaka mmoja, na kisha wangeweza kuilima kwa sita nyingine baada ya hapo. Pia walipaswa kuwaachilia wadeni kutoka kwa madeni yao. Watumishi wao walioajiriwa walipaswa kuachiliwa mwaka wa saba. Katika utamaduni huo, watu wengi ambao wakawa watumishi. Kwa nini ilikuwa hivyo? Sawa, kuna njaa nchini, huwezi kulisha familia yako. Kuna mtu tajiri. Ana shamba kubwa, na anaweza kulisha watu wengine. Familia yako itakufa njaa. Unapaswa kufanya nini? Unamwambia mtu huyu, "Sawa, nitakufanyia kazi. Nitakuwa mtumishi wako kwa sababu siwezi kulisha familia yangu"? Na kwa hivyo kimsingi, kama matokeo ya deni na njaa watu wangejitoa kwa watu matajiri. Kwa njia, walipaswa kuachiliwa huru kila baada ya miaka saba? Kwa hivyo kila baada ya miaka saba, ungeachiliwa kutoka kwa madeni na kuweza kuanza tena. Sasa, moja ya shida ni, Je, Wayahudi waliwahi kutekeleza mwaka wa Sabato? Je, waliruhusu ardhi iweke kwa mwaka mmoja baada ya miaka sita, na kisha mwaka wa kupumzika? Hawakuwahi kufanya hivi. Kwa hivyo Mambo ya Walawi sura ya 25, Wayahudi hawakuwahi kufanya hivyo. Je, Mungu alifuatilia hili? Hakika alifanya hivyo. Mungu aliifuatilia, na wanapoenda Babeli, wakati Danieli, Shadraki, Meshaki, na Abednego walipopelekwa Babeli na Nebukadreza, Mungu anasema, "Uko Babeli kwa

miaka sabini." Kwa nini miaka sabini? Mungu anasema, "Nchi yangu haijapumzika." Mungu alifuatilia miaka hiyo saba aliiiongeza na kusema, "Umetoka hapa. Sasa ardhi yangu itapumzika. Kwa miaka sabini, uko nje ya ardhi kwa sababu haukufanya hivi." Kwa hivyo Mungu alifuatilia na utumwa wa Babeli ni miaka sabini kulingana na hii.

[*Swali la mwanafunzi*] Watumishi. Ndiyo, madeni yako yangetolewa. Sasa kuna njia tofauti unazopata watumishi. Watumishi wa Kiyahudi wangeachiliwa. Kuna njia nyingine ya kupata watumishi? Kwa kwenda vitani na kukamata, watu wa aina hiyo, na hiyo ni kitu tofauti. Lakini watumishi wa Kiyahudi wangeachiliwa kutoka kwa madeni. Lakini wale waliokamatwa vitani, nadhani, labda wangeendelea kwa sababu wako katika mazingira tofauti.

V. Mwaka wa Yubilei [49:33-50:59]

Mwaka wa Jubilei ni kila saba. Je, unapata wazo hilo tena, la saba saba? Saba saba pamoja na moja ni kila baada ya miaka hamsini. Kwa hivyo ina jambo hilo saba na saba tena. Saba saba pamoja na mwaka mmoja - hamsini, na hii ni katika Mambo ya Walawi 25. Huu ndio wakati - tuseme umeanguka katika umaskini na unakuwa maskini. Je, unaweza kuuza ardhi yako kwa pesa? Je, watu hulipa pesa kwa ardhi? Kwa hivyo unauza ardhi yako kwa pesa, lakini huo ndio urithi wa familia yako. Kwa hivyo kilichotokea ni kila baada ya miaka hamsini ulitakiwa kurudisha ardhi ya urithi wa familia yako. Sasa, ni nini faida ya hii? Kwa maneno mengine, kila baada ya miaka hamsini, je, familia yako inanza upya? Je, hii ingekuwa na tabia ya kuondoa umaskini kwa sababu kila baada ya miaka hamsini uliipata ili kuanza upya? Je, pia ingeondoa watu kuwa matajiri kweli, kweli, kweli? Kwa sababu kila baada ya miaka hamsini, nini kinatokea? Ilibidi warudishe yote. Kwa hivyo hii ilikuwa njia ya kurekebisha mambo. Ni njia ya kupendeza ya kupanga vitu nadhani - kuepuka matajiri sana na kuepuka umaskini uliokithiri pia. Kwa hivyo kila baada ya miaka hamsini, ardhi, urithi ulirudi kwa familia mnamo mwaka wa Yubilei. Watumwa waliachiliwa huru kwenye Jubilei pia (uondoaji wa watumwa).

W. Purim [51:00-55:09]

Kuna karamu zingine kadhaa. Sikukuu ya Purim ni ya kuvutia kutoka kwa kitabu cha Esta. Kuna mtu yeyote anayekumbuka - bado hatujasoma Esta, lakini wacha nikupe

picha ya Esta. Katika kitabu cha Esta - ni wakati wa kipindi cha Uajemi. Xerxes ni mfalme wa Waajemi. Hii ni baada ya Wababeli. Nani aliwashinda Waajemi? Alexander the Great. Ndivyo inavyokwenda: Wababeli, Waajemi, Wagiriki. Huo ndio mlolongo. Nani anafuata Wagiriki? Warumi. Kwa hivyo huo ndio mlolongo: Babeli, Kiajemi, Kigiriki, Kirumi. Kwa hivyo Waajemi wanachukua nafasi, na huyu mtu mmoja hampendi Mordekai ambaye ni Myahudi, na anasema, "Nitawaua Wayahudi wote." Jina lake ni Hamani. Kwa hivyo Hamani anasema kwa sababu hakupewa heshima inayostahili aliyofikiri anapaswa kuwa nayo, atawaua Wayahudi wote. Wakati huo huo, Esta ndiye malkia na Mfalme Xerxes. Kwa hivyo, yeye ni malkia na yeye ni Myahudi. Anagundua kwamba Hamani anajaribu kuwaua Wayahudi wote. Kwa hivyo anazungumza basi na kumwalika Hamani kwenye chakula cha jioni. Anazungumza na mwishowe Hamani ananyongwa. Hamani alikuwa amejenga mti ambao angemtundika Mordekai, mjomba wake. Kimsingi, kinachotokea ni kwamba, Hamani ananyongwa kwenye mti wake mwenyewe, na Wayahudi wanaruhusiwa kupigana. Kwa hivyo waliepuka mauaji haya ya halaiki, mauaji haya ya kimbari. Kwa njia, katika kila umri, watu wanapenda kuua Wayahudi? Namaanisha, hii inarudi nyuma hadi kipindi cha Uajemi. Kwa hivyo hapa, Wayahudi wameokolewa mauaji haya ya kimbari kwa sababu ya kile Esta alifanya. Kwa hivyo wanasherehekea kitabu cha Esta. Sasa, hivi ndivyo wanavyosherehekea. Nimekaa kwenye ukingo, nikisoma Kiebrania changu, na karibu na kona, ninakuja kundi la watoto wadogo wote wamevaa kama cowboys na cowgirls na kubeba mifuko hii na pipi, na wanakuja kwangu wakiniuliza pipi. Nadhani, kama Mmarekani huyu ni Myahudi nini? Halloween! Nikasema, "Sikujua kwamba Wayahudi walifanya Halloween!" Kwa hivyo nadhani, kuna Halloween ya Kiyahudi! Hawafanyi Halloween. Hii ni Sikukuu ya Purim - kusherehekea Esta kuokoa watu wa Kiyahudi chini ya mkono wa Mungu. Hivi ndivyo wanavyosherehekea. Wanaenda na kuomba pipi na watoto wote wanapata pipi. Watoto wote hupata watengenezaji hawa wa kelele pia. Je, umewahi kuona mambo haya? Wako mwisho wa fimbo na wako hivi, na watoto huwabembea hivi, na wanapiga kelele? Pia wana vitu hivi, wanapiga nje ambayo hufanya kelele. Kinachotokea ni kwamba, wanapoenda kwenye sinagogi kusherehekea Sikukuu ya Purimu, watasoma kitabu kizima

cha Esta. Kwa umma, rabi wa sinagogi atasoma kitabu cha Esta. Sasa, hiyo ni ndefu? Sio kitabu kirefu sana. Lakini kitabu cha Esta kinasema kwamba jina la Hamani linapaswa kuzama milele. Hamani ndiye mtu aliyekuwa akijaribu kuwaua Wayahudi. Kwa hivyo jina la Hamani lilipaswa kuzama milele. Sasa watoto hawa wote wamekaa pale na watengenezaji hawa wa kelele, kwa hivyo nini kinatokea? Rabi anainuka pale na anajaribu kusoma, ... "Hamani!" na anajaribu kupata jina la Hamani kabla ya watoto kumzamisha. Kwa hivyo kitakachotokea ni kwamba, atasoma hadithi ya Esta, na watoto watakuwa tayari, wako tayari kuzima jina la Hamani. Kwa hivyo mtu huyo atajaribu kuiingiza kabla ya kuifanya. Kwa njia, je, hilo ni jambo zuri sana kwa watoto? Ndio, watoto wanashiriki - watoto wanapata kumzamisha rabi? Unaweza kufikiria hilo? Katika kanisa la Baptist nilikulua ndani yako kaa tu na mikono yako imekunjwa, isipokuwa wakati wazazi wako hawawezi kukuona, unapiga mipira ya mate vichwani mwa watu, lakini zaidi ya hayo. Je, unaona jinsi watoto wanavyoshiriki? Walizamisha jina la Hamani. Hii ni sikukuu ya Purimu. Kawaida hutokea mwezi wa Machi, karibu wakati huo. Kwa kweli ni aina ya karamu nzuri kwa sikukuu ya Esta. Sasa Esta yuko nyuma ya Pentateuch na Musa.

X. Hanukkah [55:10-57:08]

Sasa hapa kuna moja ambayo labda unajua jina la kisima halisi - sikukuu ya Hanukkah? Ikiwa nitakuambia, "Heri Hanukkah", Hanukkah hutokea lini? Kawaida karibu na sikukuu gani kwetu? Karibu na wakati wa Krismasi. Hanukkah kawaida huwa mnamo Desemba, karibu wakati wa Krismasi, kabla tu ya wakati wa Krismasi. Hanukkah kwa kweli ni sherehe ya kile Wamakabayo walifanya karibu 165 KK. Kuna mtu yeyote anayefahamu kitabu cha Wamakabayo? Iko katika Apocrypha. Ni baada ya Agano la Kale kukamilika, Wamakabayo hawa - kimsingi aina ile ile ya kitu ilikuwa ikitokea. Mtu huyu anayeitwa Antiochus Epiphanes alikuwa mtu mbaya sana huko Syria. Syria ilikuwa ikishuka ndani ya Israeli ikijaribu kuwaua Waisraeli na kuwaangamiza. Hawakuruhusiwa kutahiriwa, walichoma Maandiko, waliwaua Wayahudi na walikuwa wakijaribu kuwatawala na kuwafanya Wayahudi kuwa Wayahudi. Kilichotokea ni kwamba, Wamakabayo hawa waliinuka - jina lao linamaanisha "nyundo" - Wamakabayo waliinuka

na kuasi dhidi ya mtawala wa Siria na wakatakasa hekalu. Walipotakasa hekalu, Mungu alizidisha mafuta ya hekalu, na kwa hivyo kinara cha taa kilidumu kwa siku nane badala ya saba. Kwa hivyo wanasherehekea, basi, Sikukuu ya Hanukkah kusherehekea utakaso wa Makabayo wa hekalu. Kwa njia, je, Yesu alisherehekea Hanukkah? Yohana sura ya 10 mstari wa 22 inasema wazi ilikuwa Sikukuu ya Wakfu na Yesu alikuwa akishuka huko. Kwa hivyo hata Yesu - kwa njia, Yesu alikuwa Myahudi mzuri? Ndio, ilikuwa ya Kiyahudi. Yesu ni Myahudi na anaadhimisha sikukuu ya Kiyahudi ya Hanukkah. Kwa hivyo Yohana anataja Sikukuu ya Kuwekwa Wakfu/Taa ambayo ni Sikukuu ya Hanukkah kutoka kipindi cha Wamakabayo. Kwa hivyo hizi ni sikukuu za Israeli, na ni aina ya kitu nadhifu. Wayahudi wanapenda kusherehekea sikukuu zao na sisi pia.

Y. Kitabu cha Hesabu [57:09-58:00]

Kwa hivyo sasa, nataka kuruka kwenye kitabu cha Hesabu. Watu wengi hawapendi kitabu cha Hesabu. Kuna nasaba nyingi sana, majina mengi na nambari na vitu. Kwa hivyo kitabu cha Hesabu mara nyingi hupitishwa kwa wepesi sana. Ninataka kukuambia kwamba kitabu cha Hesabu, kitheolojia, kimeniunda kama vile pengine kitabu chochote katika Biblia. Na unasema, "Je, unanitania?" Nitakuonyesha kwanini. Kuna mambo ya kupendeza na yenye nguvu katika kitabu cha Hesabu. Inasimulia juu ya miaka arobaini ya kutangatanga jangwani wakati Israeli walitangatanga jangwani. Walipotangatanga nyikani, hawakuwa na nini? Hawakuwa na chakula, hawakuwa na maji, hawakuwa na uongozi. Walikuwa na shida nyingi. Walikuwa wakilalamika juu ya kila kitu. Kwa hivyo, kutangatanga nyikani katika kitabu cha Hesabu kawaida huchukuliwa kuwa kitabu hasi, lakini nataka kushiriki mambo kadhaa kutoka kwa hilo.

Nadhiri ya Z. [Hesabu 6] [58:01-70:18]

Katika kitabu cha Hesabu, sura ya 6, tunapata hadithi ya Mnaziri huyu na kile kinachoitwa nadhiri ya Mnaziri. Kwa hivyo hii ni kutoka kwa Hesabu, sura ya 6. Kuna sheria tatu. Unawezaje kuwa Mnaziri? Je, nyinyi mnataka kuwa Mnaziri? Unawezaje kuwa Mnaziri? Kuna sheria tatu, kimsingi za kujitolea kwa Bwana kwa njia ya nadhiri hii ya Mnaziri. Jambo la kwanza ni usiguse maiti. Sasa unasema, "Sawa, hiyo ni nzuri sana. Sitaki kugusa maiti hata hivyo." Katika utamaduni wetu, watu wengine hugusa maiti kwa

ajili yetu. Katika utamaduni huo, walikuwa na wafanyabiashara au washiriki wa familia walilazimika kuandaa mwili kwa mazishi? Ndiyo. Na kwa hivyo, ikiwa wewe ni Mnaziri, huruhusiwi kugusa maiti, aina hiyo ya kitu, kwa hivyo hiyo ilikuwa muhimu.

Mnaziri hakupaswa kula bidhaa yoyote ya zabibu. Hiyo inamaanisha hakika hakuna divai, hakuna juisi ya zabibu - haukuweza hata kula zabibu na haukuweza kula zabibu pia. Hakuna kitu kutoka kwa zabibu kilichoruhusiwa, kwa hivyo hakuna bidhaa ya zabibu kabisa. Tatu - sasa mara tu nitakapoweka hii ya tatu huko juu, kila mtu atafikiria wazo lile lile. Ninapoweka hii hapo juu, ni nani anayekuja akilini mwako? Huruhusiwi kukata nywele zako - Samsoni? Samsoni anakuja akilini mwa kila mtu kwa sababu Samsoni hakuruhusiwa kukata nywele zake. Kwa njia, Samsoni ana shida na zingine hizi ingawa kabla ya kufika kwenye nywele? Samsoni alikuwa Mnaziri. Alikuwa Mnaziri tangu kuzaliwa, kwa hivyo hakuwahi kukata nywele zake tangu kuzaliwa. Swali - hakupaswa kugusa maiti, kuna shida gani na hilo? Samsoni alifanya *Kufanya Maiti*? Ndio, sawa, kwa hivyo unapata nywele - nywele za Samsoni zilikuwa majani ya mwisho. Haya ni mambo matatu basi kwa nadhiri ya Mnaziri, na mtu angejitolea hasa kwa Bwana. Hawangechukua zabibu, hakuna wembe juu ya kichwa chao, na hakuna kugusa maiti. Sasa kazi yake ilikuwa nini? Mtu huyo alikuwa akijitenga na Yahweh, wanaweka nadhiri ya kujitenga, haswa kwa Bwana. Ilionyesha kwamba Mungu alikuwa juu ya chakula cha mtu, Mungu alikuwa juu ya familia ya mtu, na Mungu alikuwa juu ya hata jinsi mtu alivyotunza mwili wake mwenyewe. Mungu alikuwa juu ya chakula cha mtu, familia, na mwili wake mwenyewe. Ilikuwa ukumbusho unaoonekana. Ikiwa mtu ameweka nadhiri ya Mnaziri - kwa njia, ilibidi uchukue nadhiri ya Mnaziri milele? Ilibidi uzaliwe kama Samsoni alikuwa Mnaziri tangu kuzaliwa na alikuwa Mnaziri maisha yake yote. Je, unatambua kwamba watu wengi waliweka nadhiri ya Wanaziri kwa mwaka mmoja tu, kwa miaka miwili, au nusu mwaka, au kitu kama hicho? Unaweza kuweka nadhiri kwa muda mfupi. Hukulazimika kuifanya kwa maisha yako yote. Sasa Samsoni alifanya hivyo kwa maisha yake yote, lakini kama watu wa kawaida unaweza kuifanya kwa muda uliochaguliwa. Kwa njia, ikiwa ungemtazama Samsoni, ungejua yeye ni Mnaziri? Sababu? Hakuwahi kukata nywele zake. Niambie juu

ya ndevu za mtu huyo na nywele zake. Sasa mke wangu, tulikua nyuma wakati walikuwa na watu hawa wanaoitwa "hippies." Kwa hivyo mke wangu alikuwa na nywele zake mgongoni mwake. Inavyoonekana, nywele zako huacha kukua wakati zinapata urefu fulani. Sasa ndevu za mtu huyo, sijawahi kukuza ndevu zangu kwa muda mrefu, lakini nadhani kitu kimoja na ndevu za mtu huyo, lakini Samsoni angekuwa kichwa kikubwa cha nywele? Hakuwahi kukatwa nywele zake kamwe. Kuna mtu yeyote aliyewahi kuona picha ya Keith Green? Kwa kweli, mmoja wa mashujaa wangu ni mtu huyu anayeitwa Keith Green, na kukata nywele kwake kunanikumbusha Samsoni kweli.

Kuacha vitu kwa Mungu - chakula, familia, hata jinsi mtu anavyopamba mwili wake. Hii ni juu ya kuacha vitu kwa Mungu. Sasa, unawezaje kukamilisha nadhiri ya Mnaziri? Unapomaliza nadhiri yako ya Nazari, unaimalizaje? Kweli, kwanza kabisa, unatoa dhabihu kwa Mungu. Je, hiyo haionekani kuwa ya asili tu? Utamaliza nadhiri yako ya kujitolea kwa Mungu na unatoa dhabihu. Jambo la pili unalofanya ni kunyoa kichwa chako - hii inapaswa kuwa chungu? Unanyoa kichwa chako na kuchoma nywele kwenye madhabahu. Kwa hivyo ghafla mtu huyo huenda kutoka kwa kichwa kikubwa cha nywele hadi kichwa kilichonyolewa na nywele zimenyolewa. [*Swali la mwanafunzi*] Ndio, Samsoni. Ninaposema - ni wangapi kati yenu wanasema Samsoni na kuweka "p" katika Samsoni wako? Je, kuna mtu yeyote anayeweka "p" katika Samsoni wao? Nyinyi mnafanya kazi kutoka kwa Septuagint ya Uigiriki, ingawa hamkujua. Je, jina la Samsoni lina "p" ndani yake? Hapana, haifanyi hivyo. Lakini kila mtu kawaida hutamka Samson kulingana na Septuagint, maandishi ya Kigiriki ya Agano la Kale. Hawajui hata ni kwanini, lakini kwa kweli jina lake ni Shimshon. Shimshon inategemea neno la "jua." Kwa hivyo jina la Samsoni linamaanisha "jua." Kwa hivyo "Sunny" ni jina la Samsoni. Samsoni - alikuwa Mnaziri tangu kuzaliwa. Samweli pia alikuwa Mnaziri tangu kuzaliwa. Watu wengi hawahusishi nadhiri ya Mnaziri na Samweli, lakini pia alikuwa Mnaziri tangu kuzaliwa. Hapa kuna moja katika Agano Jipya: Paulo. Mtume Paulo anaweka nadhiri mwishoni mwa huduma yake anaporudi Yerusalemu, akijaribu kuchangisha pesa kwa ajili ya watu maskini wa Yerusalemu. Paulo anaweka nadhiri ya Mnazreti. Kwa njia, hiyo inamaanisha basi kwamba Paulo anahitaji kwenda Yerusalemu

na kuchoma nywele zake juu ya madhabahu? Je, ananyoa kichwa chake na kuchoma nywele zake madhabahuni? Kumbuka watu hawa wote walikuwa wakimwambia Paulo, "Paulo, usipande Yerusalemu. Paulo, ukipanda Yerusalemu, watakukamata huko na itakuwa mbaya sana kwako." Swali - Paulo alikuwa ameweka nadhiri ya Mnaziri. Je, anahitaji kwenda Yerusalemu kuchoma nywele zake madhabahuni? Ndiyo, anafanya. Paulo anaendelea na hilo. Mara tu anapofika huko, wanamweka gerezani? Ndiyo, wanafanya. Kwa hivyo, ndivyo Paulo alivyokuwa. Lakini hata hivyo, anaweka nadhiri ya Wanaziri kwa kipindi cha, sijui, mwaka mmoja au miwili - mtume Paulo anafanya hivyo.

Sasa hii inazua swali lingine basi: Je, Yesu alikuwa Mnaziri? Unasema, "Hapana, kwa sababu nimeona picha za Yesu na ananyolewa vizuri kila wakati." Je, Yesu alikuwa Mnaziri? Nilipokuwa mdogo, nilifundishwa kwamba Yesu alikuwa Mnaziri, na kwa hivyo, Yesu hakunywa divai. Kwa hiyo, kwa sababu Yesu hakunywa divai, hupaswi kunywa divai. Yesu alikuwa Mnaziri. Kuna shida gani na hoja hiyo? Ndio, Yesu hakunywa divai tu, alitengeneza divai. Lakini basi unasema, "Kweli, hiyo ilikuwa juisi ya zabibu na haikuwa kweli..." na unaendelea na hayo yote, lakini Yesu hakuwa Mnazareti. Yesu alikuwa Mnazareti. Hiyo inamaanisha nini? Mnazareti inamaanisha anatoka mji wa Nazareti, hiyo ndiyo yote inamaanisha. Yesu alikuwa Mnazareti, inamaanisha alikuwa kutoka mji wa Nazareti huko Galilaya. Haimaanishi kuwa alikuwa Mnaziri. Yesu hakuwa Mnaziri. Alikuwa Mnazareti kutoka mji wa Nazareti. Ni muhimu na unafanya nini na kitu cha pombe? Je, Biblia inafundisha kujiepusha na pombe? Yesu alikunywa divai. Katika kikombe cha Pasaka - tunajua kilichokuwa kwenye kikombe cha Pasaka cha Kiyahudi. Ni divai kwenye kikombe. Unasema, "Je, ni halali na ninaweza kunywa divai kama mshiriki wa kitivo cha Chuo cha Gordon? Ndio, maadamu haiko kwenye chuo kikuu. Nadhani wana sheria, kitivo kinaweza kutoka chuo kikuu. Mimi ni teetotaler kama njia yote. Kwa kiasi kikubwa, sinywi pombe isipokuwa niko katika hali ya kitamaduni kama niko katika muktadha wa Kiyahudi na mtu huyo ananipa divai na unafanya sherehe na unashiriki. Nilishauri na mwanamke kwa muda mrefu ambaye mumewe alikuwa mlevi. Angerudi nyumbani na kuwapiga watoto wake na kufanya kila aina ya mambo mabaya sana. Shemeji yangu amekuwa na matatizo makubwa na pombe.

Nilikuambia, tulichukua kila kitu mtu huyo alikuwa nacho, tukakileta nyumbani kwangu. Rafiki yangu mwingine, Eric Zimmerman, rafiki yangu mzuri wa mwanafunzi aliuawa akiwa amekufa usiku mmoja wakati mlevi alipokimbia kwenye ishara ya kusimama, akamuua Eric amekufa papo hapo. Rafiki yangu, yuko kaburini hadi leo kwa sababu hiyo. Kwa hivyo mimi aina yake, baada ya Eric kufa, sinywi. Kinachovutia sana, sinywi. Je, watoto wangu wote wanakunywa? Ndiyo. Mwanangu mmoja anaitengeneza katika sufuria hizi za galoni tano. Kwa hivyo haijafanya kazi vizuri kwa maana hiyo, lakini najua ninachopaswa kufanya ni sawa kwangu. Biblia, kwa njia, hailaani pombe. Biblia inalaani ulevi. Je, Biblia iko wazi kwamba ulevi ni dhambi? Biblia ni wazi juu ya ulevi ni dhambi. Kwa hivyo ulevi ndio shida. Kwa njia, unapokuwa Israeli - niliishi Israeli kwa mwaka mmoja! Watu huko hunywa divai na milo yao. Mimi - kusema kweli kwako, sikuwahi kuona mlevi huko Israeli. Ikiwa wewe ni Myahudi na umelewa huko, unataka kulewa na kuingia kwenye sehemu ya Kiarabu? Nataka tu kukuambia, umelewa huko, unaweza kuwa umekufa. Na kwa hivyo watu hawana. Wanakunywa kwa kiasi. Kwa hivyo, unapaswa kuwa mwangalifu. Biblia haisemi kujizuia. Ninajizuia kwa sababu zingine, lakini si kwa sababu Biblia inaamuru hivyo. Lazima ufanye kazi na hilo. Sasa, mtu huyu katika saa ya mwisho ya darasa, anatoka kanisani ambapo kanisa linachukua msimamo ambapo hawafanyi pombe kanisani. Anapaswa kurudi katika kanisa hilo na kusema, "Profesa wangu anasema kwamba Yesu alikunywa divai." Je, hiyo ni mbaya kweli? Unapokuwa katika muktadha kama huo, tena, nisingefanya jambo kubwa kutoka kwake. Ikiwa uko katika jamii ambayo hawanywi na ni jambo kubwa kwao, nadhani ninachosema ni: tulia. Sio lazima uingie huko kama mkubwa - utawaelimisha juu ya aina ya pombe. Nilikuwa kanisani, mchungaji wa kanisa kwa muda kidogo katika eneo la Tennessee, ambapo waligawanya kanisa juu ya pombe. Walilipua kanisa juu ya pombe. Ninaingia, nikijua kuwa kanisa limegawanyika juu ya pombe - niliingia kama mhubiri, nilitoka siku ya kwanza - sitasahau kamwe - bodi ya wazee ilikuwa imepangwa na ninaenda kuwapeana mikono na kila mmoja wa wazee hao anatafuna au anavuta sigara au kutema mate. Nadhani watu hawa walifanya nini ili kupata riziki? Walifuga tumbaku. Hii iko kusini. Walifuga tumbaku, na wote ni wakulima wa tumbaku. Waligawanya tu

kanisa juu ya pombe. Sasa ninatoka kaskazini. Je, hiyo ilinishangaza? Niliwaza, "Mnagawanya kanisa juu ya pombe, ambayo ni sawa, na bado nyinyi nyote mnaifuga tumbaku, ambayo inaua kila mtu." Kwa hivyo ninachosema ni kwamba niliinuka huko na kufanya mahubiri yangu yanayofuata juu ya maovu ya tumbaku? Je, unaelewa kwa nini walifanya jambo hilo juu ya pombe? Watu hawa walikuwa kundi la waangaza wa mwezi huko juu. Walikuwa wakifanya mwezi uangaze kwenye radiators na walikuwa wakipata sumu ya risasi kutoka kwa radiators za kijinga! Kwa hivyo, unajua ninachosema. Kulikuwa na shida kubwa katika siku za marufuku. Vijana hawa walikwenda upande mwingine. Kwa hivyo ninachosema ni kwamba, lazima uingie, nadhani ndio ninachosema, kwa mara nyingine tena - kubwa kwenye meja, ndogo kwa watoto. Kuna baadhi ya mambo ambayo si muhimu vya kutosha kupigana. Kwa hivyo ikiwa nitaingia kanisani ambapo kila mtu ni mtu wa aina ya kujizuia, ninajizuia tu. Ikiwa nitaingia kanisani ambalo kila mtu anakunywa, ninajaribu tu kuwaelezea kwa nini sinywi, lakini ikiwa niko katika muktadha ambapo itakuwa ya kukera kwao, ninafanya. Nitakunywa chochote ninachopaswa kunywa. Kwa hivyo ninachosema ni, fikiria tu juu ya ushirika na jamii kwani ni muhimu zaidi kuliko kile unachokunywa. Nadhani ndivyo ninavyosema.

AA. Hesabu 6 na baraka za ukuhani [70:19-74:31]

Kipande cha zamani zaidi cha Maandiko ni Hesabu sura ya 6. Acha nikuambie hadithi tu. Nadhani tayari nimesema hivi. Unakumbuka nadharia ya JEDP? Wakosoaji wanasema kwamba Musa hakuandika haya. Pentateuch iliandikwa na mwandishi wa J ambaye alipenda jina la Yehova, mwandishi wa E ambaye alipendelea jina la Elohim, Kumbukumbu la Torati liliandikwa aina ya kitu tofauti na Yosia, karibu na wakati wa Yosia, na kisha hati ya P ilikuwa ya juu zaidi, na ilikuwa hati ya ukuhani kwa sababu ya ugumu wote wa kanuni za ukuhani. Kanuni ya ukuhani iliandikwa - hati ya P - karibu 550 KK hadi 450 KK baada ya uhamisho kwenda Babeli. Sasa, wacha nikusomee baraka za kikuhanu kutoka kwa Hesabu. "Bwana akamwambia Musa, Mwambie Haruni na wanawe, Hivi ndivyo wewe, Haruni, kama kuhani, mtakavyowabariki Waisraeli: Waambie, Bwana akubariki na kukulinda. Bwana afanye uso wake uangaze juu yako na

akuonee neema. Bwana ageuze uso wake kwako na kuwapa amani." Ni wangapi kati yenu mmemsikia mchungaji akisema, "Bwana akubariki na kukulinda, fanya uso wake..." Ukienda kwenye Kanisa la Park Street, Dk. Gordon Hugenburger ataishia na baraka hii ya ukuhani katika kila ibada ya kanisa. Ni baraka ya ukuhani. Ikiwa wewe ni Yerusalemu, nyinyi ni Mlima wa Mizeituni, kuna bonde linaloshuka hapa linaloitwa Bonde la Kidroni, kati ya Mlima wa Mizeituni na Yerusalemu. Inashuka hadi Bahari ya Chumvi hapa. Kuna bonde lingine ambalo linashuka kwa njia hii na kuvuka hapa. Walikuwa wakijenga hoteli hapa na mashine ya kuchimba, ghafla inagonga kitu. Ilikuwa kaburi. Kaburi hili lilikuwa limeanguka - na nadhani nilizungumza juu ya hili mapema - kaburi lilikuwa limeanguka na tetemeko la ardhi. Walipofika huko vitu vyote, pamoja na mwanamke aliye na hirizi ya fedha shingoni mwake, vilipatikana hapo. Mwanamke huyo alikuwa bado mahali pake na hirizi shingoni mwake. Iliwachukua - niliambiwa miaka mitatu kufungua hirizi hiyo ya fedha. Kwa kweli, unapozungumza makaburi huko Yerusalemu, unazungumza mtu mmoja, na jina hilo ni Gabriel Barkay. Nilipata kusoma chini yake nyuma katika miaka ya sabini, hiyo ilikuwa miaka ya sabini kumi na tisa, na Gabi Barkay alikuwa mwalimu wangu. Moja ya mambo nadhifu sana kwangu ilikuwa muhula huu uliopita, tulikuwa na mwanafunzi wa Gordon - kwa njia, nyinyi mnaweza kusoma huko Israeli kwenye Mlima Sayuni katika Chuo Kikuu cha Yerusalemu. Mmoja wa wanafunzi wetu alirudi na kusema, "Unajua, nilichukua akiolojia ya Yerusalemu kutoka kwa Dk. Gaby Barkay" na nikafikiria, Hapana, bado hawezi kuwa hai. Alikuwa mzee nilipokuwa huko katika miaka ya sabini. Jamaa huyu ni mzee sana. Bado anavuta pakiti ya sigara kwa siku pia. Sijui anafanyaje. Lakini hata hivyo, lakini yeye ndiye mwanaakiolojia mkazi wa Yerusalemu. Nimekuwa naye wakati anaingia kaburini, anatembea hadi kwenye ukuta wa kaburi na kugusa alama za patasi hapo na ninaweza kukuambia ndani ya miaka mia moja wakati alama hiyo ya patasi ilifanywa. Jamaa huyu ni mtu mkali sana wa Kiyahudi ambaye amesoma makaburi huko Yerusalemu maisha yake yote. Yeye ndiye mtaalam anayeongoza ulimwenguni juu ya makaburi huko Yerusalemu. Amekuwa ndani yao yote, na walimfanya apate hii. Anaishia kuchapisha hii. Hiki ndicho kipande cha kwanza cha Maandiko. Inaanzia lini? Ilianzia 600-700

KK. Kwa nini hiyo ni muhimu? Kwa sababu wakosoaji walikuwa wakisema hati ya kikuhanu (P) ilitoka 450 KK. Kwa kweli tuna kipande cha Maandiko shingoni mwa mwanamke kutoka 600-700 KK. Hiki ndicho kipande cha kwanza kabisa cha Biblia ambacho kimewahi kupatikana. Nani alikuwa akiishi wakati hii ilikuwa ikizunguka shingo ya mwanamke huyu? Je, unatambua Mfalme Hezekia - kuna mtu yeyote aliyewahi kusikia kuhusu Hezekia? Hezekia alikuwa akiishi wakati hii ilikuwa ikizunguka shingo ya mwanamke huyu. Hezekia katika Biblia! Kwa hivyo hii ni ugunduzi mkubwa sana. Nilifurahi sana, kusema kweli kwako, kwa Dk Barkay kwamba alipata kuwa katika hili. Hii inatoka katika kitabu cha Hesabu. Hesabu 6, baraka ya ukuhanu ni kipande cha kwanza cha Maandiko kuwahi kupatikana.

AB. Hesabu Mizunguko ya Fasihi [74:32-76:10]

Kitabu cha Hesabu kinaendelea na mzunguko, na mizunguko hii hufanyika tena na tena, na hivi ndivyo mzunguko unavyoonekana: kwanza kabisa, **wana shida**. Tatizo lao ni nini? Shida yao ni kwamba wako jangwani, na unapokuwa jangwani hakuna nini? Hakuna kitu, kwa kusema. Unapokuwa jangwani, hakuna maji, hakuna chakula, hakuna - una shida hizi zote. Kwa hivyo kuna ugumu jangwani na watu watakabiliwa na shida. Basi watu wanafanya nini? **Watu wanalalamika**. Na wanasema nini? Wanasema, "Musa, laiti tungerudi Misri ambako tulikula vitunguu na tikiti hizi zote na tulikuwa na chakula na maji haya yote," Mto Nile. Kwa hivyo watu wanalalamika. Kisha nini kinatokea? **Mungu anajibu**. Je, Mungu huwakasirikia watu wa Kiyahudi jangwani? Ndio, umeiona. Anakasirika na inataja hasira ya Mungu kama nyakati za gazillion, na kwa hivyo Mungu anajibu. Mara nyingi Mungu huwakasirikia Waisraeli, na kisha ni nani anayeruka baada ya Mungu kukasirika? Musa anaruka ndani na kusema, "Mungu, usifanye hivyo! Chukua tu kwa urahisi juu yao" na Musa anaruka ndani na **Kisha Musa anapatanishi**. Kisha nini kinatokea? Ni aina ya kuvutia. Je, Mungu anakubali? Ana hasira kwa Israeli. Atawaangamiza au kufanya kitu - moto au nyoka au chochote - na kisha Mungu atakubali. Halafu kawaida mwishoni mwa hadithi kuna **Muhtasari** Hiyo ni muhtasari wa hadithi.

AC. Nambari Nambari za Mini-Cycle 11: 1-2 [76:11-78:11]

Sasa, ningependa kufanya ni kuchukua mzunguko mdogo, na nitakuonyesha mzunguko huu wote katika mistari miwili. Ndiyo maana inaitwa mini-cycle ni mistari miwili tu, lakini ina mzunguko mzima. Kisha tutaangalia mzunguko mkubwa. Kwa hivyo tutafanya mzunguko kidogo kwanza, kisha tutafanya mzunguko mkubwa. Mzunguko wa aya mbili kwa muundo huu katika Hesabu. Hesabu, sura ya 11, mistari ya 1-2 - mistari miwili, hivi ndivyo inavyoendelea. Hesabu, sura ya 11, mistari wa 1: "Basi watu walilalamika juu ya shida zao masikioni mwa Bwana." Kwa hivyo watu walilalamika juu ya ugumu wao. Kuna shida gani? Shida ni ugumu wa jangwa. Kwa njia, je, jangwa ni mahali pagumu kuishi? Afadhali uamini. Kwa hivyo, ugumu wa jangwani, na kisha watu wanalamika. "Sasa watu walilalamika juu ya shida zao masikioni mwa Bwana."

Basi unatarajia nini kitatokea baadaye? Mungu anajibu. "Ndipo Bwana alipowasikia, hasira yake ikaamshwa. Kisha moto kutoka kwa Bwana ukawaka kati yao na kuteketeza baadhi ya viunga vya kambi." Kwa hivyo, Mungu hutuma moto huu, unateketeza vitu, na watu. Moto huwaka nje ya kambi. Sasa nini kinatokea? Yote hii iko ndani ya mistari miwili - mzunguko huu wote. Basi tumebaki na nini? Tunahitaji kuivuta pamoja kama somo mwishoni, na kwa hivyo inasema, "Mahali hapo paliitwa Tabera, kwa sababu hapo moto wa Bwana ulizimisha." Kwa hivyo mahali hapo paliitwa Tabera. Mahali hapo palipata jina lake kutoka kwa moto huu uliotokea hapo. Hii yote hufanyika katika mistari miwili.

AD. Hesabu 11: 4-25 Malalamiko na Tofauti ya Maombolezo [78:12-87:54]

Sasa, nataka kuhamia kwenye mzunguko mkubwa, na mzunguko mkubwa ni ule ambao Musa anajihusisha nao binafsi hapa. Hii inahusiana na mana. Watu wanaugua mana na wanataka nyama ya kula. Hawapendi mana ya Mungu na wanataka nyama ya kula. Kwa hivyo wanakuja kwa Musa wakilalamika juu ya hilo. Sasa, kabla ya kufanya hivi, nataka kuanzisha hii. Watu wanalamika, na Mungu anajibu nini? Watu wanalamika, na Mungu anajibu kwa hasira na hukumu. Lakini ni nini hufanyika wakati Musa analalamika? Wakati Musa mwenyewe analalamika, je, Mungu anaamsha hasira yake? Je, anamhukumu Musa? Inakuwaje wakati Musa analalamika Mungu anamsaidia kweli? Ninataka kufanya ni kutofautisha - hiyo ni tofauti muhimu sana kati ya

malalamiko na maombolezo. Ninataka kutofautisha kati ya maneno haya mawili - malalamiko na maombolezo. Maneno ni sawa kabisa. Yote ni malalamiko kwa Mungu, lakini maana ni tofauti kabisa, na ndiyo sababu nadhani kinachoendelea - kwa nini Musa anasaidiwa na Israeli kuhukumiwa ni kwa sababu ya tofauti hii kati ya maombolezo na malalamiko. Acha nitumie mke wangu kama mfano. Nimekuwa nimeolewa kwa - nilikuwa nikisema miaka 36, lakini ninahitaji kutoa kichwani mwangu, na kuna mengi hapa - lakini zaidi ya miaka 36. Kwa hivyo tumeolewa kwa muda mrefu. Je, mke wangu ananipenda? Jibu ni kwamba, baada ya miaka 36, ni bora uamini. Namaanisha, amepitia mnene na mwembamba na mimi, lakini imekuwa nyembamba. Na kwa hivyo, ndio, najua ananipenda. Tulikuwa karibu katikati ya miaka thelathini - labda alikuwa na miaka 35, 36-ish. Mke wangu ni mtu aliyejitambulisha sana, mtu mtulivu sana - mtu wa kijamii sana lakini kimya sana. Sijawahi kusikia - wakati watoto wangu walifanya kila aina ya mambo ya kichaa, sijawahi kumsikia mke wangu akipiga kelele. Yeye sio mpiga kelele. Yeye huwa hawapigi kelele watoto wangu. Yeye ni mkimya na mtu aliyejitambulisha, kama mimi ninapokuwa nje ya darasa. Siku moja, nilifanya kitu ambacho kilikuwa cha kijinga sana, na kwa hivyo akaanza kunipigia kelele, na ilikuwa kubwa sana. Sijawahi kumuona akipaza sauti yake hivyo, na akaanza kunipigia kelele. Sasa kwa wakati huu, tulikuwa tukiishi katika nyumba ambayo ilikuwa karibu - umewahi kuishi katika jiji ambalo nyumba zilizo karibu na wewe - unaweza kutoa mkono wako kutoka dirishani na unaweza kugusa nyumba iliyo karibu- kuna barabara kati ya nyumba zako na ndivyo hivyo. Na kwa hivyo tulikuwa na nyumba pande zote mbili, dirisha - ni majira ya joto - yote yamefunguliwa, na anaanza kupiga kelele kwa sauti hii, ni kama, "Ng'ombe mtakatifu!" Ninamwambia, "Annette, tulia, tulia! Namaanisha, watawaita polisi!" Na nilipojaribu kumtuliza, nadhani nini kitatokea? Badala ya kutulia, anazidi kuwa na sauti kubwa. Sikujua hata kuwa sauti yake inaweza kwenda kwa sauti kubwa. Sikuwa nimewahi kumsikia akifanya hivi hapo awali! Kwa hivyo ninajaribu kumtuliza nikisema, "Watu watawapigia simu polisi! Watafikiri kuna kitu kinaenda vibaya hapa kwa hivyo tulia." Hangefanya. Aliendelea tu kunipigia kelele, na kunipigia kelele. Je, alinifokea kwa sababu alinipenda au kwa sababu alinikasirikia sana? Wacha ninifanyie mayowe

mawili tofauti, sawa? Kelele moja kwangu ni, "Wewe ni mjinga sana! Sitakuruhusu ufanye - haupaswi kufanya hivyo tena! Hilo lilikuwa jambo la kijinga zaidi - siwezi kukuamini!" Na kisha anasema, "Nimetoka hapa. Sitaki kukuona tena. Nimekuwa nayo na wewe. Sitaki kukuona tena. Nimeenda." Ni aina gani ya kwenda hiyo? "Nimeenda. Siwezi kuvumilia hiyo tena. Nimetoka hapa." Sawa, hiyo ni aina moja? Hivyo ndivyo mke wangu alikuwa akifanya wakati alikuwa akinipigia kelele? La. Alichokuwa akifanya ni kusema, "Ted, umefanya tena. Sitakuruhusu kufanya hivyo tena. Wewe ni mtu bora kuliko huyo. Nadai bora kutoka kwako. Na sitakuruhusu ufanye hivyo tena kwa sababu hiyo ilikuwa dharau kabisa na nje ya mstari kabisa, na wewe ni bora kuliko hiyo. Na nitakupiga kelele usoni mpaka uwe mtu bora ambaye ulipaswa kuwa. Sasa swali: hiyo ni njia tofauti kabisa ya kuifikia? Maneno yanaweza kufanana sana, lakini katika kesi moja, ananipigia kelele, akinishika akisema, "Fanya vizuri zaidi! Ninakupenda! Unaweza kufanya vizuri zaidi!" Mmoja anakuja kwa mtu, mwingine anaokoa. Je, unaona tofauti?

Wakati Israeli inalalamika, wanafanya nini? Je, wanamfuata Mungu au wanajiokoa? Wanaokoa. Wakati Musa anakuja kwa Mungu, je, Musa ataingia usoni mwa Mungu? Ndiyo, atafanya hivyo. Nitakusoma baadhi ya hayo hapa. Musa ataingia katika uso wa Mungu. Yeye hamfundi Mungu, anamfuata Mungu na kusema, "Mungu, hii sio sawa. Lazima ufanye vizuri zaidi." Kuna tofauti kati ya malalamiko na maombolezo - ninachozungumza ni kitabu cha Zaburi. Nyinyi mnajua kitabu cha Zaburi kwa sababu Zaburi ni zaburi za sifa kwa Mungu, sivyo? "Oh, mshukuru Bwana kwa kuwa yeye ni mwema, kwa ajili yake *hesed* upendo mwaminifu hudumu milele." Na tunaimba sifa zote za ajabu kutoka kwa Zaburi. Acha nijaribu - nyinyi mlijifunza Zaburi 23 sawa? Lakini kabla ya Yesu, waliimba hii kwa miaka elfu? Ndiyo. "Mungu wangu, Mungu wangu, kwa nini umeniacha? Kwa nini uko mbali sana na kuugua kwangu? Au rudi kwenye Zaburi ya 13 ikiwa hupendi hiyo: "Utanisahau hadi lini? Milele?" Picha - uko kanisani, na jamaa fulani anasimama na kuanza sala yake kama hii: "Ee Bwana, utanisahau milele hadi lini? Utakuwa na muda gani" - Je, hiyo ingeenda vizuri sana? Wazee wangemvuta kando na kusema, "Unajua, unaelewa? Mungu hakusahau. Mungu anajua kila kitu. Mungu anakupenda na ana mpango mzuri kwa

maisha yako." Mtunga-Zaburi anasema nini? Mtunga-Zaburi anasema, "Utanisahau hadi lini, Ee Bwana? Milele?" Sasa, hiyo iko katika kitabu cha Zaburi. Unataka mbaya sana? Maombolezo mengi - uko sahihi - maombolezo mengi huisha kwa maelezo mazuri. Mtu fulani alikuwa kwenye kesi yangu mwaka jana akisema, "Maombolezo yote yanageuka kuwa chanya." La la. Hujui Zaburi 88 - sipaswi hata kuwaambia nyinyi hivi - Zaburi 88 - kuna zaburi moja tu kwa ujumla ambayo ni maombolezo na nadhani inaishaje? Wengi wao huja kwa hewa mwishoni. Je, Zaburi 88 inakuja? La. Inaishia gizani. Na kwa hivyo ninachopendekeza kwako ni - hii inavutia sana - Zaburi 88. Sasa unaenda wapi kutoka hapa? Kuna kutokuwa na uwezo wa Wakristo kutamka maombolezo. Kwa maneno mengine, kama Wakristo, kila kitu kinapaswa kuwa sawa. Mungu anadhibiti kila kitu. Mungu ana mpango mzuri kwa maisha yako. Mungu anakupenda na ana mpango mzuri kwa maisha yako. Kila kitu kinapaswa kuwa sawa. Wewe, kama Mkristo, unapaswa kuwa na tabasamu usoni mwako kila wakati kwa sababu Mungu ni mzuri sana. Swali - je, Musa alikuwa na tabasamu usoni mwake kila wakati? Je, Mtunga-Zaburi alikuwa na tabasamu usoni mwake kila wakati? Ninachopendekeza ni, kuwa mwangalifu na watu ambao wako juu kila wakati. Pia kuwa mwangalifu na watu ambao wako chini kila wakati. Je, maisha yanaishi katika heka heka za maisha? Kuwa mwangalifu juu ya Mkristo huyu kila kitu kinachopaswa kuwa baridi kwa sababu nitakuuliza - Musa ni mtu wa Mungu? Msikilize Musa anapomwambia Mungu: "Musa alisikia watu wakiomboleza," kwa sababu hakukuwa na nyama ya kula. Kwa hivyo Musa - hii ni sura ya 11 ya Hesabu, mstari wa 10 - "kila mmoja kwenye mlango wa nyumba yake, na Bwana akakasirika sana, na Musa akafadhaika. Na yeye, [Musa] akamwuliza Bwana, 'Kwa nini umemletea mtumishi wako shida hii?'" Hilo ni swali la kejeli au hilo ni swali la kweli? "Kwa nini umemletea mtumishi wako shida hii? Nimefanya nini kukuchukiza kuniwekea mzigo wa watu hawa? Je, niliwapata mimba watu hawa? Je, niliwazaa?" Musa anasema, "Sikuwazaa. Unawaweka watu hawa wote juu yangu- lazima niwabebe watu hawa wote mgongoni mwangu, Mungu. Sikuwazaa watu hawa. Sikuwapa mimba watu hawa wote." Maana yake ni nini? Nani aliwapata mimba watu hawa? Nani aliwazaa? Mungu alifanya hivyo. Kwa hivyo Musa anatumia maswali haya ya kejeli

kufanya nini? Kumshtaki Mungu. Acha nimalize hii kwanza na kisha tutarudi kwa hilo. "Kwa nini unaniambia niwabebe mikononi mwangu kama muuguzi anavyombebe mtoto mchanga kwenda nchi uliyoahidi kwa kiapo kwa baba zao? Ninaweza kupata wapi nyama kwa watu hawa wote? Wanaendelea kunililia. Tupe nyama ya kula! Siwezi kubeba watu hawa peke yangu. Mzigo ni mzito sana kwangu." Je, Musa anakuja kwa Mungu kwa njia yenye nguvu sana? Kwa njia, huyu ni Musa, mtu wa Mungu? Je, yeye ni mmoja wa manabii wakuu katika Agano la Kale? Angalia jinsi anavyokuja kwa Mungu kwa njia yenye nguvu sana. Ninachosema ni kwamba, mambo haya yameandikwa kwa ajili yetu. Anaomboleza na Mungu anashughulika naye.

AE. Nidhamu kwa hasira? [87:55-91:52]

Sasa, unatakiwa kuwaadhibu watoto wako unapokuwa na hasira? Ni wangapi kati yenu ambao wameambiwa, "Kamwe huwaadhibu watoto wenu wakati mna hasira"? Ninakuuliza, ni wazazi wako wangapi wamekuadhibu walipokuwa na hasira? Je, Mungu huwaadhibu watoto wake anapokuwa na hasira? Sasa, kwa njia, hasira ni shida? Hasira nyingi zinaweza kusababisha vurugu na mambo mabaya. Wavulana wengi ninaowajua gerezani wako gerezani kwa sababu kwa hasira ya hasira. Mwanadada huyo aliiba mpenzi wake na akatoka nje na kuchukua bunduki na kumuua kwa sababu alikuwa na hasira na wivu. Kwa hivyo hasira inaweza kuwa mbaya sana. Lakini, kwa upande mwingine, je, sisi, tunaishi katika utamaduni wa kisasa, tumehasira hasira kutoka kwa utu wetu? Je, hasira inafaa milele? Je, Mungu hukasirika? Hatuwezi kushughulikia kama Wakristo. Tunampenda Mungu wa upendo. Mungu ni upendo, amani. Anapenda kila mtu. Ana mpango mzuri kwa maisha yako. Nyinyi mmesoma Hesabu. Je, Mungu hudukuliwa wakati mwingine? Ndiyo, anafanya. Kwa hivyo lazima uwe mwangalifu sana juu ya mambo. Mungu huwaadhibu watu wakati ana hasira. Je, hasira zote ni mbaya? Agano Jipya linasema, "Kuwa na hasira na" nini? "Usitende dhambi." "Kuwa na hasira na usitende dhambi." Unapona ukosefu wa haki, je, kuwe na hasira? Unapona ukosefu wa haki kunapaswa kuwa na hasira. "Kuwa na hasira na usitende dhambi." Kwa hivyo, kwa maneno mengine, kuna wakati wa kuwa na hasira na wakati wa kutofanya hivyo. Musa anatumia maswali ya kejeli, basi, sio kama maswali ya kejeli kuuliza maswali,

maswali yake ya kejeli ni kuja kwake kwa fujo kwa Mungu. Anamkemea Mungu. Maswali ya kejeli mara nyingi hutumiwa na manabii kuwakemea watu. Katika kesi ya Musa hapa, anatumia maswali ya kejeli kama karipio kwa Mungu. Sasa hapa kuna nyingine - hii ni yenye nguvu - inawezekana kwa Mkristo kutamani kifo? Huyu ni Musa, mtu wa Mungu, anasema, "Mungu, ikiwa hivi ndivyo utakavyonitendea, niue sasa hivi." Kwa njia, ninapendekeza sala hiyo kwa watu? La. Unazungumza na Mungu - kuna shida gani hapo? Mungu anaweza kuwaua watu. Je, Musa ana uhusiano mzuri na Mungu? Ndiyo, anafanya. Musa alikuwa ameshuka moyo sana hivi kwamba anasema, "Mungu, ukinifanya nibebe watu hawa wote, siwezi kufanya hivyo tena. Ikiwa hivi ndivyo utakavyonitendea, niue. Nitoe tu sasa hivi." Sasa, Mungu anafanya nini? Je, Mungu anamkemea Musa? Hapana, Mungu anamsaidia Musa, na Mungu anamwambia Musa, "Nitachukua roho juu yako, Musa,--walete wazee na viongozi wa Israeli pamoja,-- Nitaondoa roho kutoka kwako, Musa, nami nitawaweka juu ya watu hawa sabini. Musa alikuwa amebeba mzigo wa watu sabini? Haishangazi kwa nini mtu huyo alikuwa chini. Alikuwa amebeba mzigo huu - ni mzito sana kwake. Mungu anagawanya mzigo wa Musa kwa viongozi sabini wa Israeli. Kwa hivyo roho ya Musa imeenea. Ni jambo zuri wakati Mungu anashughulika na Musa. Musa anaingia usoni mwa Mungu, lakini ni aina ya mambo ambapo anasema, "Mungu, fanya kitu!" Mungu hufanya kitu na kuchukua roho na kuiweka juu ya watu hawa sabini. Kwa hivyo hilo ni jambo nadhifu sana.

Sasa, darasa linalofuata, tutashughulikia Hesabu, sura ya 12. Hesabu sura ya 12 itajibu swali hili: Mungu anafikiria nini kuhusu ndoa za makabila tofauti? Sasa hilo sio swali kubwa katika tamaduni zetu leo, lakini kuna data ya kibiblia kwa hilo. Tunataka kuangalia hilo wakati ujao.

Huyu ni Dk. Ted Hildebrandt na kozi yake ya Historia ya Agano la Kale, Fasihi, na Theolojia: Mhadhara namba 14 juu ya dhabihu na sikukuu za Mambo ya Walawi na majadiliano ya mwanzo juu ya kitabu cha Hesabu.

